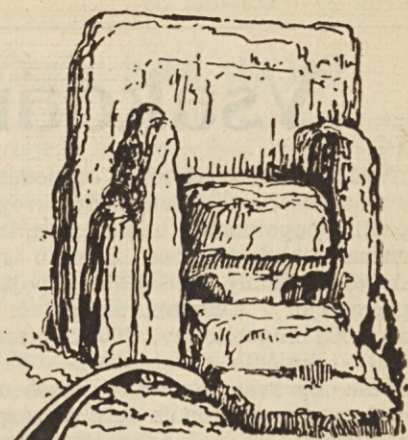

Koroška

kronika

Izdaja:

Britanska obveščevalna služba

Cena:

za naročnike mesečno 90 grošev
posamezna številka 25 grošev

Leto II.

Celovec, petek 23. avgusta 1946

Številka 35

„Miklova Zala“ - koroška narodna igra

Miklova hiša, v zelo lepem kraju na višini pod starim gradom, je lepo posestvo v Šentjakobski fari v Rožu na Koroškem. Visoko nad Miklom, kar ga je še ostalo, dremlje stari grad Turne, ki so ga pred par sto leti Turki zažgali in razdejali. Vse mine na tem svetu, leta vse razdero. Turnski grad, kjer so nekdanje živeli grofje, je ves razpadel. Slovenski kmet, ki orje, seje in dela od jutra do večera, je preživljal grofe. Ta je ostal. Zemlja je mati onemu, ki na njej dela, zemlja ima samo tiste rada, ki jo obdelujejo. Ona hrani samo svoje otroke, vsi drugi pa gredo. Ti naša zemlja na Koroškem, kjer delamo in trpimo že več kakor tisoč let, ti naša velika mati, imaš nas rada, nas braniš in hraniš, nas in našo nad tisoč let staro slovensko besedo na Koroškem.

Veliko vode je v tisoč letih preteklo po Dravi, mnogo se je spremenilo od tega časa. Imamo domače povesti iz nekdanjih dni. Takšna je tudi povest o Miklovi Zali, ki so jo ujeli Turki. Nemški cesar in tihnemški grofje na Koroškem so bili v tistih letih tako uničeni in slabi, da se niso mogli in ne znali braniti pred Turki. Pustili so ljudi, da so jih Turki pobijali.

Stari ljudje so vedeli povedati od Turkov, mladi rod pa je že vse pozabil. Vsak Rožan pa še danes ve, kaj je bilo z mlado Miklo — Miklovo Zalo — ki so jo Turki ujeli, jo iz Roža daleč na Turško peljali, kako jim je ušla ter prišla domov ravno

va, so dejali stari ljudje. Kar je le moglo, je bežalo pred njim in se skrivalo visoko gori v gmajnah pod Golico in pod Rožco. Ljudje in živina. Ta Turk, ta presneti peklenšček, so dejali. Ta hudirjeva godla, ta žverca!

Možje in mladeniči so se utrdili na Turnskem gradu in pri Šentjakobski cerkvi. Metali so kamenje na Turke in streljali nanje. Sekire, kose, srpe, cepine, motike, vse poljsko orodje jim je prav prišlo. Polivali so jih z vrelim oljem, spuščali čebele na nje, ki so Turke pikale. Najhujši so bili med Turki janičari, to so bili otroci, ki so jih Turki odvzeli Slovincem in na Turškem po svoje vzgojili, poturčenec je hujši, kakor Turek, se je govorilo. Otrok je večkrat pobil lastnega očeta; otrok je bil Turek, oče pa kristjan. Boji so trajali dolgo, precej Turkov je ležalo mrtvih pred utrdbami, pa tudi domačinov je bilo dosti mrtvih.

Mlade fante, še rajši pa čedna dekleta so ujeli, jih zvezali in jih gnali s seboj na Turško. Miklova Zala je bila zelo lepa, najlepša deklica v Rožu. Vzeli so jo in odvedli s seboj na Turško.

Dolgo časa ni bilo nobenega glasu od nje. Vsi so mislili, da je že zdavnaj mrtva. Iz Turčije ni tako lahko uiti živ. Turek je hudičev brat.

Zala je bila sedem let ujeta na Turškem. Dolgo je tuhtala in čakala, kako bi ušla Turkom. V tistih krajih, kjer imajo Turki ženske zaprte, je spoznala veliko ljudi, na

Prišli boste do Save, hodite pri Savi gor. Ko pa pridete v deželo, kjer vlada nemški cesar, boste vprašali po Dravi. Potlej pa ob njej navzgor.

Neki dan je stala pri veliki reki in vprašala kje je. Bila je pri Savi. Bog te blagoslovi, Sava. Te poznam iz Jesenic, je rekla. Sem tam blizu doma. Bog te blagoslovi savska voda.

Ko je srečala kristjana, se je prekrizala. Ko je pa prišla med turške ljudi, je znala turški očenaš. Kdor je v nevarnosti, si pomaga kakor zna in more.

Dolgo je hodila, vseh nevarnosti se je rešila, prišla je srečno v Rož. »Peslajnarjov« se ni nič bala. Zdelo se ji je včasih, da lajajo po gmajnah, ko pa je pogledala, so šli v noč kakor kafra. Strah je od zunaj votel, notri ga pa nič ni! »Peslajnar« je človek s pasjo glavo, ki laja ali pa pes s človeško glavo. Ti prekleti peslajnarji so Turkom pomagali. Turek jih je poklical na pomoč. To proketo žverco.

Mikl je Zalo rad imel, in je bil zaradi nje zelo žalosten.

Leta so minevala, od Zale ni bilo nobenega glasu. Vsi so mislili, da je Zala že zdavnaj mrtva.

Zala bo mrtva!
Samemu živeti je pa težko, zato si je Mikl poiskal nevesto.

Zala zagleda domačo hišo. Stari Miklov pes, ki je bil že več let pri hiši, je zalajal. Zala je prišla bolj blizu, pes jo je povohal ter začel mahljati z repom. Zvesta žival je staro gospodinjno prepoznala. Žival je bolj zvesta kakor človek, sedem let je ni pozabil. Tak pes je zlata vreden.

Prišel je dan poroke. Pravkar so hoteli oditi v Šentjakobsko cerkev. Ženin in nevesta, svatje in sorodstvo. Starešina je pa pripovedoval takšne dovtipe, da so se vsi za trebuh držali od smeha. Pri svatbi je vsakdo dobre volje. Pevci so peli, godci so godli, hrušč in trušč je bil pri Miklu.

Mikl je stal z nevesto v izbi, duri so se odprle in v izbo je stopila žena — bila je Zala. Bleda kakor apno. Vsa se je tresla.

Na ves glas zavpije.
Bog mi pomagaj! On se ženi!
Tukaj sem! Bog mi pomagaj!
Doma sem!

Godcem in pevcem je vzelo glas, bilo je kakor bi strela udarila med nje, vse je bilo kakor v grobu. Zala je bila na Turškem, še nihče ni pomnil, da bi kdo prišel živ iz Turškega. Zala je pa prišla živa nazaj v Rož. Bilo je ravno tako, kakor da bi nekdo vstal od mrtvih.

Mikl je ves zbežan gledal Zalo in nevesto. Čisto iz sebe je bil.

Pa se je le vse dobro izšlo. To je bilo veselje in žalost v Rožu. Veselje za Zalo in žalost za nevesto. Od veselja so ljudje jokali.

Od daleč so prihajali, da bi videli Zalo: Bog te sprejmi Zala! Bog te sprejmi! Da si le živa med nami!

Vsakogar pa sprašujem, kaj bi bilo, ko bi bil župnik Mikla poročil?

Imel bi dve ženi!
Bi pa sam postal Turek.

(Sporočila dr. Pečnik).

Pripomba: To je ena izmed različnih prvotnih povesti, ki jih pripovedujejo v Rožu o »Miklovi Zali«. Dr. Jakob Šket, ki je prihajal večkrat v št. Jakob je slišal od starih ljudi povest o Miklovi Zali. Ker mu je bila povest zelo všeč, jo je dopolnil in razširil. Tako je nastal znameniti roman, ki nam podrobno pripoveduje o Mirku in njegovi Zali. Še bolj kot roman pa je pri nas na Koroškem udomačena njegova dramatizacija. Skoro ni bilo v tem letu nedelje, da ne bi v kakem kraju Koroške igrali »Miklovo Zalo«.

Serajnik — zgled slovenskega kmeta

Kultura — branik slovenskega naroda

Če hodiš po Koroški, te v vseh slovenskih krajih pozdravljajo številni, včasih sicer z okorno roko, a zato z večjo ljubeznijo napisani letaki, ki vabijo k tej ali oni slovenski prireditvi. V trpljenju preizkušen se je narod zavedel samega sebe in zdaj stopa krepko bodočnosti naproti. Več kot eno leto slovenske tiskane besede, pol leta slovensčine v radiu, številna predavanja in prireditve, vse to rodi svoje prve sadove, katerih smo lahko res veseli. Zal pa tudi tu ni mogoče iti mimo resnice, da ni »vina brez pelina«.

Pretekli teden so bila po vsej Koroški velika romanja na čast Marijinemu prazniku. Skoro ni bilo Slovenca, ki ne bi obiskal to ali ono romarsko cerkev. V nekaterih krajih so se odločili, da povežejo slovesnost s kulturno prireditvijo in tako vsestransko poskrbijo za duševne in duhovne potrebe ljudi. Tudi v Nonče vasi, na koncu Podjunske doline so osvojili ta sklep. Požrtvovalni pliberski igralci so pripravili za ta dan prav izbran program. Naučili so se Korošcem najpriljubljenejšo igro »Miklovo Zalo«. Za to priliko so pripravili tudi popolnoma nove kulise, ki so jim jih pa neznani, verjetno z »naddeloštvom in nadkulturo« nasičeni zlikovci popolnoma uničili. Vendar prirediteljev to ni potrlo, še manj pa zavednih koroških Slovencev, ki so sličnih stvari že navajeni iz polpretekle dobe.

Iz podobnih dogodkov, ki se le preradi ponavljajo in proti katerim se Slovenci nikjer ne morejo zavarovati ni čuda, če se polšača ljudi nezaupanja od vsega in vseh, ki jim govorijo o svobodnem kulturnem življenju in enakopravnosti. Mislimo pač, da bi bil že vendar enkrat čas, da se sličnimi izzivalnimi komedijami neha, in da pri tem v prvi vrsti poseže vmes pristojna oblast. Kulturne prireditve niso nikaka politika, še manj protidržavno delovanje, katera Slovencem tako radi očitajo. Slovenci pri gojenju svoje kulture ne bodo nikdar omagali, četudi bi morali večno igrati pod kozolci, ker za njih v šolskih dvoranah ni prostora, četudi jim bodo pred vsako prireditvijo uničili vse kulise. Mi vemo, da je naša kultura to, kar nas dela velike in morda celo večje, kot so tisti, ki nas pri kulturnem delu na najbolj podle in pobalinske načine ovirajo. »Prosveta« — to naša bo osveta«, je bilo že nekdanje geslo naših prednikov. Kot oni, se ga bomo tudi mi zvesto držali in prepričani smo, da pri stremljenju za tem ciljem ne bomo omagali.

V Nonče vasi so na Veliki šmaren uprizorili »Miklovo Zalo«

na dan, ko se je njen mož, mladi Mikl ponovno ženil. Mislim, da to povest Rož tudi v tisoč letih ne bo pozabil, preveč je lepa.

Miklova hiša je lepo posestvo. Tiste dni, ko so Turki prihajali v Rož, je bilo strašno težko živeti na svetu. Velik strah je šel kakor vihra pred njimi. Turki prihajajo! — so vpili ljudje. Vse je bilo preplašeno, vse obupano. Kakor maje veter drevesa, tako je strah preganjal ljudi, kakor kadar se volk zakada med čredo ovac. Prihajali so v rojih kakor čebele, kakor blisk so vdrli v deželo na čilih konjih. Koder so se pojavili, jih je bilo vse črno, kakor mravelj na mravljišču. Alah! Alah! (Bog) so vpili kakor kanje.

V vseh cerkvah so bili plat zvona, na gorah so prižgali kresove v znak nevarnosti, od daleč so se ponoči videle vasi, ki so gorele. Povsod ogenj, vse je bilo v dimu. Turek je vse požgal, vsa polja pohodil. Kamor Turek stopi, dvanajst let ne raste tra-

svoyo srečo tudi takšne, ki so ji pomagali, da se je vse srečno izšlo.

Neke noči, bilo je temno kakor v peklu, je Zala zbežala iz turške hiše na prosto. Stražarji so streljali za njo, pa vse zastoj. Niso je dobili.

O gmajna zelena! Gmajna je prostost! Da sem le v gmajni, bo že šlo, vse je dobro, je rekla. Le gmajne se drži, grmovja in goščav, hodi le po noči, ko luna sije. Ne hodi na cesto pa v vasi, drži se samote, kjer so kajže na samem. Skrivala se je, dobri ljudi so ji pomagali in ji dajali jesti.

Kam pa greste? Kam pa pot? so jo spraševali. Domov bi šla rada, na Koroško!

Dečva, to je pa daleč.

Pokazali so ji z roko, kje je Koroška, tam med severom in med krajem, kjer zahaja sonce.

Držite se velikih rek.

Ob vodi hodite, držite se vod.

Najprej z njimi, potem pa hodite proti njim, odkod priteko. Bog naj vas varuje.

Vsakanjost v Luxemburški palači

Mednarodne konference so podobne svetovnim razstavam. Delavnost okrog njih je včasih popolnoma samostojna in konferenčna vsakanjost se bistveno razlikuje od več ali manj kratkočasnih pojav, ki jo spremljajo. V Luxemburški palači je zbranih 1500 odposlancev, 700 časnikarjev in 1500 tehničnih svetovalcev. Francoska poštna uprava je uredila poseben poštni urad, tvrdka Crillon je dala na razpolago 3 restavracije, 2 najudobnejša bara s pripadajočimi pripravljenci cocktaila in drugo osobe. Francoska radijska družba je postavila nad sejno dvorano malo, toda tehnično popolno radijsko oddajno postajo. Urad hišnika so spremenili v policijsko stražnico.

Prostor, ki so ga določili tisku, se v svojem stalnem ropotu pisalnih strojev, telefonov in daljnopisnih aparatov v prav ničemer ne razlikuje od prave uredniške pisarne. Nemogoče je bilo najti v palači sami prostor za kino, toda za odposlance in njihovo spremstvo so dali na razpolago filmsko gledališče.

V pritličju Luxemburške palače je postavila državna tiskarna svoje stroje, tako da je mogoče tiskati vsa poročila in objave, ki se tičejo konference v sejni palači sami. Končno je tu tudi še prodajalna časopisov, trafika, prodajalna vozovnic za francoske železnice in gledališče, tako, da res ničesar ne manjka. Celo pisemske znamke z optimističnim mirovnim golobčkom je izdala poštna direkcija in ga opremila s posebnim pečatom.

Pariško mirovno konferenco so otvorili s slavnostnim plesom. Zvezde konference, slikovite barve narodnih noš nekaterih odposlancev, krasne uniforme francoske republikanske garde in seveda tudi sijoča lepota žena z vsega sveta so doprinesli svoj delež k tej otvoritveni predstavi. Prihod »veliki štirih« je bil nekaj posebnega, toda ni zapustil takšnega vtisa, kakor prihod gospe Bidault, ki je bila takorekoč gostiteljica. Soproga francoskega ministrskega predsednika je vteševala pravo damo, ki je bila v soglasju z najboljšimi francoskimi tradicijami. Abesinski odposlanec se je pojavil v svojem snežnobelem turbanu in lesketajoči zeleni tuniki. Bil je tudi cilj vseh fotografov, ker jih je še bolj privlačeval, kakor indijski odposlanec.

Angleške šoferke, ki so se pripeljale tja s svojimi avtomobili, vse v svojih uniformah in zelo ljubke, so splošno zelo ugajale. Teh dvajset deklet je dobro vedelo, da predstavljajo vse angleške žene, ki so v času vojne izvrševale včasih nič žensko nalogo, prevažati težke tovarne avtomobile in rešilne vozove iz bojne črte v zaledje.

Vsaka konferenca ima svojega »enfant terrible«. Neovrtni kandidat za ta naslov je pri konferenci v Luxemburški palači dr. Ewart, zastopnik Avstralije, čigar temperament in zgovornost sta zmagovala že v nekaterih zamotanih položajih.

Konferenca bi ne mogla biti popolna brez svoje »Pin up Girl«. Fotografiji so soglasno ugotovili, da je najlepša ženska pri mirovni konferenci miss Theron, hčerka enega izmed južnoafriških odposlancev. Ob koncu slavnostnega plesa je bilo možno opaziti same zadovoljne obraze. G. Byrnes se je sprehajal roko v roki z neko lepo Indijko, g. Molotov se je zadovoljno smehljaj in kadil črno rusko cigareto. General Slavin, zastopnik šefa generalnega štaba Rdeče armade, je vzbujal pozornost s svojo sijajno uniformo, katero je krasilo francosko odlikovanje »Croix de la guerre«. Ugotovil je, da imajo v Moskvi več sonca kakor v Parizu.

Naslednji dan so obesili odposlanci svoje uniforme v omare in oblekli svoje sive in rjave obleke — resno delo se je pričelo. Vsakdo se je med tem seznanil z mestom in ljudmi. Dr. Ewart se ni več izgubil v hodnikih ogromne palače in g. Byrnes, ki je bil že večkrat v Parizu, je dal novodolžim dobre nasvete. Posebno je priporočil male restavracije, kjer se da dobro jesti.

Prve popolne seje se je udeležilo 21 vodij odposlancev. Ministrski predsednik g. Bidault je otvoril sejo s tisto točnostjo, ki diči samo kralje in politike, kateri so se osvobodili tajne politike. Vsekakor sta kazali obe uri na govorniškem odru različen čas, kar je bila mogoče posledica napake v mehanizmu. Tako se ni vedelo, ali je pričel g. Bidault sejo točno ob štirih, ali celo nekaj minut pozneje. Majhen problem za stenografe, ki so imeli ta čas službo...

Vsi govori pri prvi seji so bili zaradi svojih vsebin in oblik v izvajanju zelo zanimivi, toda prevajanja so potrebovala toliko časa, da je postalo večkrat dolgočasno, in se je več odposlancev zateklo v bar. Gospod Bidault, ki je bil prabit na predsedniško mesto, je opazoval te, z melan-

holičnim izrazom moža, ki mora dajati drugim dober vzgled. Tudi britanski ministrski predsednik se je odrekel baru in ko je prebral z velikim zanimanjem angleško besedilo govora, si je krajšal čas z reševanjem križank v »Timesu« in »Daily Telegraph«-u, ki so bile domnevno zelo zamotane.

Dvorana, v kateri je konferenca, je okoli 50 metrov dolga, okrogla in izgleda kakor igralni salon v Cannes-u ali Beauville-u s svojim težkim pohištvom in krasnimi lestenci. Brez dvoma je bila ta dvorana nekoč moderna. Danes izgleda zastarela in bilo bi dvorani odgovarjajoče, če bi bili vsi udeleženci v zlatom okrašenih oblačilih, svilenih dokolenkah in klobukih s perjem. Namesto tega pa se vidi okrog mize može v lagodno urezanih cestnih oblekah, ki govorijo kakor člani nadzorovalnega odbora. Belgijec g. Spaak je predsednik, francoski zastopnik sedi na njegovi desnici, angleški na njegovi levici in g. Molotov njemu nasproti. Če govori Molotov, poslušajo vsi z zanimanjem, čeprav ne razumejo ruščine, da bi mogli vsaj iz njegovih kretenj in tona videti, če se je treba pripraviti na težkoče ali če se sme pričakovati gladke ruske rešitve, kar je bilo v zadnjem času že večkrat. Poleg Molotova sedijo njegovi osebni tolmači, kajti sovjetski zunanji minister ne preda uradnim tolmačem odgovornosti za ponovitev svojih govorov. Vsakokrat, ko prične govoriti dr. Ewart, se nagne Molotov k svojemu tolmaču in zahteva takojšnjo prestavo njegovega govora. Rad bi namreč vedel, kaj »enfant terrible« zopet namerava. Dr. Ewart govori tako enostavno, da morejo tolmači ponoviti celo njegove kretnje in s tem podpreti njegov monoton glas.

Zunaj na cesti opazujejo gruče ljudi prihoda in odhoda uradnih avtomobilov, toda človek nima vtisa, da so si Parižani o tem na jasnem, da delajo v Luxemburški palači zgodovino. (Henri de Tucrenne).

»KONGRES PLEŠE...«

Paris je trenutno središče sveta. Tam je mirovna konferenca in njene odločitve

Protinapad malih narodov

Naloga velesil je, da izvršijo velika dejanja. To so bile one, ki so položile največje breme v vojno in doprinesle največje žrtve za končno zmago. Brez njihovega posredovanja se ne bi bili Evropa in Azija nikoli osvobodili nemškega in japonskega jarma. Brez njihovega sodelovanja ne more svet upati na trajen mir. Bilo bi brezizgledno, če bi trdovratno vztrajala pri tem, da obstoja med državami hierarhija, ki bi se v razmerju njihovih sil spremenila in bila bi težka zmeta, če bi postavili Guatemalo in Združene države, Iran in Sovjetsko zvezo na isto stopnjo.

Naj bo s tem rečeno, da prepustimo »Velikim« neomejeno svobodo delovanja, če niti ne vemo, koliko jih je in kako se imenujejo? Ali naj bi se dale male države na slepo voditi? Gotovo ne, kajti tudi one morajo igrati gotovo vlogo in doprinesiti svoj delež.

Mali narodi imajo dovolj vzroka, da se varujejo »Velikih«. Kajti priznati moramo, da je že eno leto direktorij petih, štirih, treh ali dveh sil daleč od tega, da bi deloval v splošno zadovoljstvo.

Gotovo mir ni neposredno ogrožen; še obstoja upanje. Dosedaj so potom pogajanj prišli od tega, da ostanejo pri načelu sodelovanja, toda za kakšno ceno?

V tem stanju se ne bo nihče čudil, da je mirovna konferenca doživela od svojega

bodo oblikovale novo Evropo. Kaj pa se dogaja okrog tega središča, o tem piše dopisnik United-Press-a takole:

Prilozovanje je zopet postalo moderno. Trenutno ga je največ v Parizu, kjer hočejo skupine in skupnice gospodov vseh dežel, kakor tudi zastopniki vseh političnih smeri in najrazličnejših diplomatskih zahtev, vplivati na odločitve štirih velesil.

Tukaj je skupina predstavnikov držav, ki živahno snubijo za ideale sovjetskega režima, in tamkaj so »demokratski krogi«, ki vlačijo izmučene dopisnikarje v zakonja in jih z ganljivimi besedami svare pred komunizmom. Tukaj so ljudje vseh dežel, narodov in plemen; skoraj ni evropske države, ki ne bi poslala kakšne delegacije, da se tukaj prilizuje. S seboj so prinesli kričeče letake in cele sklade razglednic in predvsem silne množice tiskanih vabil k obiskom, zakuskam, večerjam in banketom.

Jugoslovani so povabili k večerji in v dobro premišljenem govoru razkrili, zakaj mora Jugoslavija ostati pri svojih zahtevah zaradi Julijske Benečije. Italija je odgovorila z razkošnim sprejemom zastopnikov tiska, pri katerem so z vso verno zadrževali, da pripada to področje Italiji. Grki so z ganljivimi glasovi opisovali svojo tragično zgodovino in zahtevali košček Bolgarije. Bolgari so s svoje strani priredili večerjo s 60 jedili, kar naj bi goste prepričalo, da Bolgarija ne more obstojati brez dela grškega ozemlja, po katerem bi imela zvezo z Egejskim morjem. Zastopniki Arabske so poslali cele skladovnice povabil in tako tekmovali z židi. Kongres Zionistov in druge židovske organizacije tudi nič manj ne vpijejo po pravici za svojo »domovino«.

Če bi sprejeli le desetino vabil in če bi obravnavali le petino navodil, pritožb in sklepov, bi konferenci ne ostala niti minuta časa za naloge, kakršne so popravitev meja, zahteve po prehodih in po ozemlju; za vprašanja, ki se kopičijo le v eni točki: kako zjamčiti svetovni mir, po čigar ohranitvi stremi ves svet.

(Eur. Beob., št. 151.)

začetka odločen protinapad zastopnikov teh držav, ki so bile do danes izključene od vseh važnih pogajanj. »Veliki«, ki so popustili pritisku gospoda Molotova, so jim napravili pri izdelavi mirovnih pogodb majhen prostor: pravico, da pretresajo besedila, katera so izdelali štirje zunanji ministri ter kvečjemu izrazijo še svoje želje. V svoji skrbi, da bi ti prekoračili svoje vloge, so izdali celo uredbo, ki na čuden način omejuje vpliv odposlancev pri mirovni konferenci.

V toku razgovorov čutimo, kako se dviga krik ogorčenja vseh onih, ki gledajo, kako teptajo svobodo, za katere so se borili. Sklicevali so se na načela, ki so napisana v Atlantski listini in na ona Združenih narodov. Nič ni bilo koristnejše in nič ne more biti bolj zdravo.

Napad, katerega vodijo v Parizu zastopniki srednjih in manjših držav, ni protisovjetskega kova, katerega mu preradi pripišejo. Vodijo ga možje, ki nimajo nobenih vojnih namenov, možje, ki so brez dvoma kakor mnogo drugih živahno občudovali zadržanje sovjetskih narodov v vojni. Srečna okolnost je, da so danes navzoči, da gotove resnice in obveznosti, katere so med vojno svedčano sprejeli, spravijo onim velesilam v spomin, ki so jih pozabile.

(»Gazette« de Lausanne).

O tajni in odkriti diplomaciji

Pri drugem zasedanju mirovne konference je dal gospod Molotov važen namig k trenutnim stremljenjem ruske diplomacije. Presenetil je zastopnike drugih dvajsetih narodov s tem, da se je najtopleje zavzel za pripustitev zastopnikov tiska k vsem sejam konference, vključno k sejam različnih komisij.

Kljub temu, da je bil dal pobudo gospod Byrnes, ne bi imela uspeha, ako bi se protivil gospod Molotov. Še do nedavnega je sovjetski zunanji minister izključeval tisk pri sejah in njegovo sedanje zadržanje pomeni gotov namig, da se bodo pojavile znatne spremembe v delovanju sovjetske diplomacije.

Zdi se, da so v Kremlo sklenili, da se vsaj za gotov čas vrnejo k odkriti diplomaciji, in da se bodo pri diplomatskih razpravah izogibali načinov, katerih so se posluževali v teku vojne. Na eni strani vidimo tu enostavni znak za prehod vojne k miru. V vojni sta diplomacija in strategija tako tesno med seboj povezani, da je težko najti

razliko med diplomatskimi pogajanjmi in vojaškimi načrti. Tajnost, ki je tako važen činitelj za uspeh vojaških načrtov, prav tako vključuje, avtomatično, večino teh pogajanj. Ko obmolkujejo topovi, se bolje čuje glas diplomacije.

Odločilni razlog

Vendar pa ni v tem glavni vzrok, da so se vrnilo Sovjeti k odkriti diplomaciji. Med vso vojno je donášala tajnost ruske diplomacije znatne dividende. Za zaprtimi vrati v Teheranu in Jalti sta Stalin in Molotov določila Curzonovo črto za zapadno mejo Rusije, zagotovila sta pridobitev Königsberga, ki je sedaj preimenovan v Kalinigrad, ter razširitev ruskega vpliva po vsem Balkanu. Med vso vojno je bil Kreml navdušen nad načinom posrednega in tajnega pogajanja z zapadnimi velesilami, ki mu je doprinašal tolikšen uspeh. Vendar pa so dogodki tega leta navdali sovjetske politike s slutnjo, da še ni dokončno zagotovljeno ono, kar so dosegli v Teheranu in Jalti.

Preobrat mnenja

V Moskvi niso šli preko preobrata, ki je nastal v javnem mnenju zapada odkar je bilo sklenjeno premirje. Najpreje so zmanjševali njegov pomen. Vendar se zdi, da so sedaj sovjetski voditelji dejansko osupli nad tem, kar označujejo kot naraščajoči tok Rusiji nasprotnih usmerjenj na zapadu. Ne verjamejo, da so oni sami tvorno prispevali k temu nasprotju in karajo spletke in kovarstvo notoričnih antisovjetskih skupin, ki po njihovem mnenju preoblikujejo javno mnenje v demokratskih deželah. Ameriško politiko glede atomske bombe ter nadaljevanje izdelovanja atomskega orožja v mirovnih časih pripisujejo slabemu vplivu teh skupin in smatrajo, da lahko predstavlja posest atomskega orožja v rokah sovražno usmerjene zapadne dežele, resno nevarnost za Rusijo.

Namen Molotovljevega potovanja

Gospod Molotov je prispel v Pariz z določnim namenom, da doseže dvojni cilj: 1. da ohrani Rusiji ugodnosti, ki jih je dosegla s pomočjo tajne diplomacije, katero so sprejeli v širokem obsegu ob priliki konference štirih zunanjih ministrov v Parizu; 2. namerava Molotov zaveziti naraščajoči tok Rusiji nasprotno usmerjenosti. Ta drugi cilj se lahko doseže samo ugotavlja gospod Molotov, ako se obrne naravnost na javno mnenje zapadnih dežel.

Rusijo kritizirajo glede njenega prevladujočega vpliva na podonavske dežele. Odprta diplomacija gospoda Molotova je preračunana tako, da pade obtožba lahko nazaj na Združene države. Ako se bo bavila konferenca s podonavskim vprašanjem, ni dvoma, da bo nastopil gospod Molotov ali njegovi zastopniki z argumentom, da ne stremijo ruski, temveč ameriškanski »businessmen« za gospodarsko nadvlado nad Podonavjem.

V razdobju tajne diplomacije sta smatrala Stalin in Molotov »posreden stik« z najizrazitejšimi konservativnimi politiki kot izredno zanimiv. V novi periodi odkrite diplomacije pa se raje obrneta na one stranke zapadnih narodov, ki imajo očitveno največ občutka za njihov socialistični apel.

Uspeh ali polom nove taktike?

Nova taktika sovjetskega odposlanstva naleti na številne težkoče. Glavna težava je v tem, da ni lahko braniti uspeha tajne diplomacije z načini odkrite diplomacije. — Druga težava izhaja iz dejstva, da med ruskim odposlanstvom ni dosti nadarjenih govornikov. Gospod Molotov sam ni bil nikoli govornik z zanosom, kljub temu, da je v stanju prikazati vsako stvar natančno in logično. Bil pa je vodilna osebnost za tajna pogajanja, za katera je bil s svojimi osebnimi sposobnostmi zelo pripraven. Sedaj pa gre za to, da bo stopil v stopinje Čičerina in Litvinova. (»Le Monde«).

Drobne novice

Francija je zavrgla predlog Amerike za gospodarsko združenje zasedbenih pasov v Nemčiji. S tem je dobilo vprašanje Nemčije novo obliko. Na podlagi tega sklepa je Francija na strani Rusije, ki se je že preje protivila sprejemu ameriškega načrta.

Izvršni komite židovske agencije v Parizu je objavil stališče te organizacije glede britanske politike v Palestini. Listina spominja na pritrditev, ki jo je dala Velika Britanija židovskim priseljencem, ko so ji zaupali mandat nad Palestino.

Velika Britanija še ni odgovorila na protestno noto iranske vlade zaradi prihoda britanskih čet v Basaran na iraško-perzijski meji. Poslanico bodo še proučili.

Odposlanstvo šolanin strokovnjakov Scotland Yarda bo prispelo v kratkem v britanski zasedbeni pas Nemčije, da bo izkoreninilo črno borzo.

Danska je povabila 200 študentov in učencakov onih držav, ki so bile prizadete od vojne, da bodo nadaljevali svoje študije in raziskovanja dve leti v danskih zavodih in delavnicah.

V Bern je prispelo avstrijsko odposlanstvo pod vodstvom opolnomočenega ministra Seemanna, da nadaljuje pogajanja za vzpostavitev avstrijsko-švicarskih trgovskih odnošajev.

Zadnji seznam, ki je bil objavljen v zvezi čiščenja armade v Bolgariji, obsega imena 503 častnikov. Skupno bodo odstranili 1275 častnikov iz bolgarske armade.

Vlada Združenih držav je priznala novo vlado Bolivije pod predsednikom dr. Nestorjem Guillen-om.

Churchill maje z glava... in Spodnja zbornica se smeje

Pogajanja v parlamentu v splošnem niso zelo zabavna, a v času najtežjih povojnih stisk celo zelo resna zadeva. Za zastopnika ljudstva v britanskem parlamentu ni sejna dvorana nobeno zabavišče, temveč delovno mesto.

Bilo bi pa napačno pričakovati, da se pri zborovanju zakonodajalcev vrše samo slavnostni govori. Angleži imajo izrazit smisel za humor — čeprav ima ta posebna svojstva in ni brez nadaljnega razumljiv pri-padnikov drugih narodov. Vsled tega je naravno, da pride ta nagib tudi v parlamentu včasih do izraza.

Največ humorja je pri mnogih govorih in debatah, ki jih prekinjajo porogljivi in šaljni medklici, pri čemer je na govorniku, da pravtako rezko odgovori.

Mojster pripravljenih dovtipov

je prejšnji ministrski predsednik Winston Churchill. Njegov dar — bliskovitega odgovarjanja, se vedno znova uveljavlja in privaja zbornico često med važnim prehtavanjem k izbruhom veselosti.

Tako je n. pr. nekoč nek delavski odposlanec izrazil svoje mnenje v neki politični zadevi, katerega Churchill ni odobral in je čestokrat med izvajanjem odposlanca zmaljal z glavo. Govorniku ni ugajala ta odklonilna kretnja in je ostro pripomnil: »Veseloštopovani poslanec za volilno okrožje Epping maje z glavo pri mojih izjavah. Hotel bi ga opozoriti na to, da zastopam svoje in ne njegovo stališče.« — »In jaz bi hotel veseloštopovanega poslanca opozoriti na to, da majem s svojo in ne z njegovo glavo«, je Churchill mirno odgovoril.

Če so mnenja le preveč različna in si zato živahnejše nasprotujejo, tedaj je v parlamentu včasih prav viharo. Pri neki takšni priložnosti je postal nek politični nasprotnik Churchilla tako razkačen, da mu je vrgel knjigo v glavo. Churchill je knjigo ujel, jo vrgel nazaj in pripomnil: »Hvala lepa, toda knjige, ki odgovarjajo vaši duševni stopnji, niso zame nobeno čtivo.« Po tem pa seveda ni sledil kakšen dvoboj, temveč splošna živahnost.

V angleškem parlamentu je navada, da izreče po prvem govoru novega poslanca vodja nasprotne stranke nekaj bodrilnih besed napram novemu članu. To nalogo je nekoč imel Churchill, potem ko je bil pri svojem prvem govoru liberalni poslanec razburjen in je jecljal ter večkrat ponovil eno in isto stvar. Churchill je čestital mlademu liberalcu k njegovemu sijajnemu govoru in taktno zaključil z neumnim zatrdilom: »Kar ste povedali, je bilo tako dobro in poslušanja vredno, da je vseskozi zaslužilo, da ste ponovili.«

Poetični politik

Znani humorist angleške Spodnje zbornice je poslanec Alan Patrick Herbert, pi-

sec mnogih komedij in stalni sotrudnih vodilnega angleškega šaljivega lista »Punch«.

Herbert je pravzaprav svojemu imenu dolžan, da je tudi v politiki bolj na lahko stran. Če se dvigne h kakšnemu govoru, tedaj pričakuje zbornica vihar veselih domislekov in ponavadi tudi ne ostane razočarana. Če pri njegovih izvajanjih teko solze, tedaj so to gotovo solze smeha.

Pred nekaj časa je Herbert presenetil parlament z nagovorom v verzih. Poslanci niso verjeli svojim ušesom in predsednik zbornice — Mr. Speaker, kakor ga v Angliji kličejo — je v svoji notranjosti vojeval ljut boj. Ali naj kovača verzov pokliče k redu ali naj zatisne eno oko? — Odločil se je za zadnje. Pozneje je vsekakor moral posvariti pesniškega politika, kajti A. Patrick Herbert je odslej nastopal v Spodnji zbornici samo še kot prozist. (»Weltspresse«).

Dvižni Towerski most v Londonu

Da bo družinsko življenje srečno, pravi jo, da se mora žena držati sledečih pravil:

Žena naj v hiši vzdržuje red in snago in naj gleda na potrebe moža.

Naj bo čisto in dostojno oblečena. Naj ne porabi več denarja, kot ga ima na razpolago.

Naj bo obzirna, potrpežljiva in poptuljiva.

Naj pazi na svoje besede. Beseda enkrat izrečena, ne vrne se nobena.

Ženino čelo naj bo sonce, pravi Herder. Možja naj pričaka ljubeznivo in pristrčno.

Žena naj možu nikdar ničesar ne prikriva in naj ji še na misel ne pride, da bi se mu zlagala.

Če se z možem ne strinjata v nazorih, naj bo popustljiva.

O razmerah v zakonu naj ne govori z drugimi.

Vpričo drugih naj ne govori o moževih slabostih.

Žena naj ne išče samo svojo sreče. Predvsem je ona zato, da osrečuje.

Mnogokaj bi se dalo o tem še pisati, a naj bo dovolj. Po vsem tem, kar ste tukaj čitali, se vam je morda le zdelo vredno, da pregledate svoje življenje in napake v njem. Živite tako, da boste sami zadovoljni, pa da bo tudi drugim lepo v vaši bližini. Nikar ne mislite, da so vse nesreče na svetu krive ženske. Tudi možki si morajo izprašati vest. V medsebojnem razumevanju in potrpljenju nam bo pot skozi življenje lahka, posebno če jo bo vodila ljubezen med možem in ženo.

(Konec.)

V mladem svetu

V.

Hiša je ženino kraljestvo. Na njej je, da more reči mož: Hiša je moj raj. Kraj, kamor najraje zahajam in kjer se najbolj počutim!

Prava žena živi samo domu in svoji družini. Žal, da je takih žena čedalje manj. Vzrok je velikokrat v tem, ker se v zakonu snide neljubo z nedragim. Dekleta smatrajo zakon kot pristanišče ugodnega življenja — razočaranje pride pa prehitro. Mnogo deklet, vzgojenih za svet, za dom pa malo ali sploh nič, se ne morejo nikdar znajti v omejenem življenju doma.

V kraljestvu lutk

Spisal Fr. Bazili

(Ponatus dovoljen samo s pristankom pisca)

12.

Dvorni norček odskoči in že odkriva lonca.

»Mmm... danes bo pa zares dobro kosilo!« Hkrati vtakne prst v jed in ga obliže, nato pa naglo odskoči, zakaj vnovič je zaplesalo po njem kuharčkovo žezlo.

Ko pa ugleda na mizi pogačo in odkrhne od nje dobršen kos, mine kuhinjskega vladarja potrpežljivost. Skoraj jokaje vpije in se upravičeno huduje nad norčkom: »Ali naj odkrhnjeno pogačo zdaj nudim kralju? Poberi se, ker si tu samo za škodo, jezo in napoto!«

Dvorni norček se spusti okrog mize, kuhar pa za njim, a nagajivec smukne pod mizo, veseleč se: »Hi, hi, hi! Sem pa ne moreš za mano!«

Kuharček odhlača v kot po metlo, norček pa je že na hodniku. Samo njegov razposajeni smeh se še sliši, preden izgine za vrati kraljeve sobane.

Debeli kuhar se razkorači s kuhlalnico v levici in metlo v desnici na kuhinjskem pragu. Ko gleda po hodniku, kam je izginil norček, zapazi, da se gibljejo okenske zavese.

»Glej ga, spaka! Preslepiti me je hotel. Odprl je vrata sobane, sam pa se je skrtil za okenske zavese«, se tiho zasmee. Zadovoljno stopi bliže ter prične na vso moč udrihati po skritih vragih.

»Na pečenko in pogačo, na, na!... Da boš vedel, kje je tvoj prostor. Izgini, od

koder si prišel!... Na, za pot!« Čof, čof, čof...

Vraga prestrašeno zatulita, zlezeta izza zavese in zbežita iz kraljeve palače. Kuharčku pa pade od strahu in presenečenja bojno orožje iz rok. Ob zlomljeni metli se sesede. Dvorni norček prihiti ter mu z mrzlimi oblakdi pomaga na noge.

Čarovnik Zlotvor kar z zobmi škriplje, ko prideta služabnika predenj praznih rok.

»Pojdita mi izpred oči! Za nobeno rabo nista. Nazaj v pekel vaju spodim, ako se ne poboljšata.«

Peklenščka pobereta šila in kopita ter zbežita v svoj stolp, čarovnik pa jezno gleda skozi okno na lutkovno kraljestvo. Prezgodaj se je veselil slastnega obeda ter se radoval ob misli, kako se bo hudoval kralj, ko bo moral pogrešati najljubšo jed, a zdaj jo je dobil sam po nosu. Prvič mu prinese ta bedaka pomije, drugič pa se vrtna brez česar koli. Je li še kje drugod kaj takega sploh mogoče?

Čarovnik kar zares čuti praznoto v želodcu. Tako mu v njem kruli, da se mora spet in spet jeziti na zabita in boječa vruga. A čuj! Iz kraljeve palače odmeva, kakor njemu nakljub, glas trobent, ki kličejo dvor k obedu. Tam spodaj pa se vrača Jurček iz gozda proti domu, kjer ga čaka mamica s kosilom. Glej ga! Prav na grad gleda in smeje se mu, kakor bi mu bila že znana zgodbica o pomijah in neprijetnostih obeh vragov.

Čarovnik škrtne z zobmi in zacmoka z jezikom. Ker mu je ušla kraljeva najljubša jed, se mu zahoče človeške pečenke.

»Nepriprav Jurček je kriv vse moje smole. Njega pospravim. Ha, ha, ha!«

In že pokliče predse deklo Smrt, ki v ku-

hinji zaman čaka pri mrzlem ognjišču, da se vrtna vruga s kraljevskim obedom.

»Pokorna dekla si in že mnogo let mi zvesto služiš. Vem, da tudi mojemu današnjemu ukazu ne boš odrekla. Ker sem lačen ter nista vruga nič opravila, hočem človeško pečenko. In ravno nasprotnika Jurčka si želim«, ji pove.

Smrt se prikloni, da škrtnejo stare kosti in zašklepečejo njene brezzobe čeljusti: »Kakor ukazuješ, gospodar!«

Ogrne si črni plašč, zadene na ramo koso ter se odpravi na Jurčkov dom. — — — Smrt potrka nenadno na vrata ter vpraša: »Hej! Ali je Jurček doma?« Zatem takoj vstopi.

Jurčkova mamica se na moč prestraši.

»Moj Bog! Kaj pa vi tukaj?« boječe vpraša in spusti iz rok lonca, ki ga je hotela nesti z ognjišča na mizo, da pade na tla in se razbije.

»Kje imate Jurčka?« pobara čarovnikova dekla.

Gotovo bi padla tisti trenutek dobra mamica pred njo na kolena ter jo prosila, kakor zna prositi le mati, usmiljenja, ko ne bi bil vprav tačas stopil skozi sobna vrata sinko, opozorjen s treskom ubitega lonca.

»Oho, tu si Jurček! Kar pripravi se, da te pokosim. Ure tvojega življenja so štetel.« Tako mu de starka, smehlja se z brezzobih čeljusti.

Jurček se sprva prestraši, a takoj ugane, da se ga hoče čarovnik znebiti. Na hip se spomni vile Lahkokrile in njenega skrivnostnega cveta. Gotovo mu tudi zdaj dobro bitje pomaga.

Toda ne! Čemu neki naj zase uporabljata tajno moč, ko ima dovolj svoje pameti in svoje čvrste roke. Za blaginjo kraljestva

Žemlje pred sto leti

Pred sto leti so bili Dunajčani precej nezadovoljni. Bremana so se jim večala od leta do leta. Zaslužek je bil pičel, hrana pa draga. Radi slabe letine je začelo primanjkovati kruha. Obenem pa so ljudje videli, kako se je nekaterim slojem kar dobro godilo, kakor da je bil vsak dan praznik. Vrelo je spočetka potihoma, potem malo burneje, zlasti v letu lakote 1847. Nazadnje je učeal Dunaj leto Gospodovo 1848, ko je nejevolja naroda priklopela do vrhunca. Marca meseca je buknila revolucija.

V predmarčni dobi je žito kar dvakrat zaporedoma slabo obrodilo. Moka je postala redka in cene kruhu so poskočile. Podražila pa se je kruh tudi na tu način, da si za isto ceno dobil manjše hlebe in žemlje. To je ljudi jezilo, ali pomagati si niso mogli. Ko so nastali 1847 na dunajskih cestah neredi — narod je izpraznil nekaj s kruhom naloženih voz —, je nastopilo vojaštvo.

Eden tistih redkih, ki so znali dajati duška svoji nejevolji na duhovit način, je bil dunajski igravec in pisatelj Janez Nepomuški Nestroy. Nekoč se je pojavil na odru, odet z dolgim plaščem, na katerem so bile mesto gumbov našite same žemljice.

Dunajski peki so se pritožili pri oblasti, češ, da je Nestroy oblatil čast njihovega stanu. Oblast jim je dala prav in mož je moral za nekaj dni v zapor.

Toda zbadljiv in duhovit, kakor je bil, se je znal Nestroy imenitno maščevati. Dogovoril se je z nekim tovarišem, da bosta na odru vrinila v dejanje svoj poseben pomenek. In res so ljudje v gledališče kmalu potem poslušali naslednji odrski razgovor:

- »Ti! Ali veš, kaj govorijo v mestu?«
- »Nimam pojma.«
- »O tebi nekaj pravijo.«
- »O meni?«
- »Da si sedel v kehi. Mar je res?«
- »Res.«
- »Glej no! In kako si se imel?«
- »Rečem ti — sijajno!«
- »Kaj?«
- »Še nikdar v življenju nisem bil tako sit.«
- »Ali je to mogoče?«

»Ne samo mogoče, ampak tudi prav preprosto in naravno. Vedeti namreč moriš, da se je zaljubila vame jetničarjeva hčerka. Ta mi je nosila hrane, kolikor sem le želel.«

»Jetničar da je zaupal svoji hčerki ključe od ječe? Pojdi no, tega ti ne verjamem.«

»Kdo pa govori o ključih? Kar skozi luknjo v ključavnici mi je porivala žemlje — Bog mi je priča, da sem od njih še danes sit.«

Vsi poslušalci so dobro razumeli, kam to cika. Ljudje so naravnost noreli od smeha in šumnega pritrjevanja. Peki seveda so bili drugega mnenja. Zopet so tekli h gosposki, a to pot so slabo nalteli. Oblast je pustila duhoviteža pri miru.

že, toda v tem primeru bo kar sam odpravil belo ženo, in sicer tako, da ne bo nikomur več škodila. Saj je vendar Jurček!

Fant pomežikne jokajoči mamici, češ, nikar se ne boj, nato pa se prikloni čarovnikovi dekli.

»V čast mi je tvoj obisk, botra Smrt. Le poglej, kako lepo hišico imava z mamico! Kar hudo mi je, da jo bom moral zapustiti, ker praviš, da me pokosiš. A vkljub temu se čutim silo počaščenega, ker si izbrala v lutkovnem kraljestvu kot prvega ravno mene, siromašnega fantiča kratkohlačnika. Saj vendar nisem vreden, da zamahnem s koso po mojem vratu.«

Dekli Smrti poklon ugaja. Svoje stare kosti vzravna, dvigne lobanjo in pravi: »Neizrečno lepo je od tebe, da si spoznal mojo dobroto. Zares sem te vesela.« Toda zdajci se spomni lačnega gospodarja, ki željno čaka slastne pečenke. Smrtno koso vzame z rame in reče: »Zdaj pa stegni vrat!«

»Figo, če hočeš!« si misli prebrisani Jurček, potolaži glasno jokajočo mamico, a »dobri tetki« Smrti pravi: »Jej, kako svetlo koso imaš! Še nikdar je nisem videl od blizu. Gotovo dobro reže. Ah, preden se poslovim od ljubelega lutkovnega kraljestva, mi dovoli vsaj to, da nakosim samokolnico sočne trave za našega kozla Bradača s tvojo koso. Gotovo mi ne odrečeš poslednje, skromne željice mojega srca.«

Fant tako milo pogleda Smrt, da mu ne more odkloniti njegove prošnje.

»No, pa naj bo! Samo hitro se obrni, ker me gospodar že komaj čaka.«

»Ne bo pričakal ne tebe ne mene«, se sam pri sebi smeje Jurček in stopi na vrt, mama in Smrt gresta pa za njim.

(Dalje prihodnjic)

ŽUPNIK KLEMEN

Trideset let župnikuje Klemen v Zasipu. Ko je prišel so mu postavili mlaje pred znamenjem, pred vasjo, pred cerkvijo in pred župniščem.

Tedaj je bilo župniku Klemenu petindvajset let. Prijazna vasica tale Zasip. Na severno stran gmajne, na vzhodno gore, na južno pa polja in drevje.

Skoz okno gleda župnik Klemen in bobna s prsti po šipi. Kovačeva hiša, Potokarjeva, Niščeva, Groharjeva, Presekoveva bajta.

Povsod je bil župnik Klemen. Ne enkrat. Kovačevega Janeza je del v sveto olje, ko so ga podsuli tramovi, Potokarico je sprevidel ono leto, ko je po vasi kosila španska, Niščevo je dva pokopal, Groharjeve tri, pri Preskovcu pa jih je šest krstil.

Vsega se spominja Klemen, star ovčar svojih dobrih ovac. Vesele ure so bile, pa tudi grenkih ni manjkalo. Bog že skrbi, da človeku ni presladko na svetu. Za kozarcem dobrega vina koj natoči majolko pelina.

»Eh tako je pač. Star sem postal, doslužen, ne za delo ne za rabo. Mladi gospodje škilijo na mojo faro in čakajo, da me gospod škof potisnejo v pokoj ali gospod Bog vzame k sebi. Najboljše bi bili zadnje. Ko se orglice spojejo, gredo v šaro, ko se človek vdela, gleda v zemljo.«

Na glas modruje župnik Klemen in kar ne najde pametnega izhoda. Na vse konce je nič, pa se obrni kakor hočeš. Starost je starost. Mladih ljudi se nikjer ne otepaajo, pred starimi zaklepajo duri že na daleč.

Todle se bodo stekla moja leta. Legel bom in zaspal in se poslovil od svojih ovčic. Morda bodo jokale na pogrebu, potlej pa pozabile name. Mah bo rasel čez deset let na mojem grobu.

Oblaki se pehajo od tržiške strani in rinejo proti selški dolini. Kaže, da bo šel pred večerom še dež.

Klemen stopi od okna in zakorači proti mizi. Truden sede na stol. Na klečalniku stoji novomašni križ.

Petinštirideset let bo, kar ga je prvič nosil v naročju. Kovinski je, preprost, nič lepega ni na njem. Pa vendar: vsa leta je gledal nanj. Orumenel je Mirtin venec, šopek očnic je komaj spoznati; a vendar so v mirti in očnicah še vsi spomini na novomašni dan.

Ob mizi sedi župnik Klemen in nasproti sede spomini dobri in ljubki, da bi jih človek božal.

Dacarjeva Metka. Kakor miška je videti. Šopek mu je dala v imenu šolskih otrok. Kramarjev Janez. Močan, širok, da bi se ga človek ustrašil, pa mehak, da je koj vokal. V imenu fantov ga je nagovoril.

Boltarjeva Neža. Bled obraz, velik, začudene oči, rahlo grbava. Pri nagovoru se ji je ustavilo, revič.

Stari Grmač. Veliki brki, svetle oči in sivi lasje. Po domače je povedal pa od srca. Smeje se stari Grmač in mu stiska roko.

»Tako, gospod novomašnik, po starem, po starem, po starem.«

»Po starem, po starem«, na glas reče, župnik Klemen, da se skoraj ustraši.

»Prekvato, kako se človek zapozabi, ko zbuja spomine. Vse je mimo, vse je že daleč, pa vendar živo. Star sem in še ves otročji.«

Kar nekaj stisne župnika Klemena v grlu.

Star. Seveda, Dacarjeva Metka je že v letih in ima otrok celo rajdo. Kramarjev Janez je že preužitkar, Boltarjeva Neža je umrla, stari Grmač tudi. Vas se je močno spremenila. Mladi gospodarji so zrasi, le gospodarijo po starem.

Kar nič ni prav Klemenu. Nekam težko mu je, ko gleda okrog sebe. Knjige iz semeniških let s starimi platnicami, dogmatika, moralka, knjige pridig, matične knjige in časopisi.

In tamle na polici: očetova cedra, materina mašna knjizica in njen rožni venec, orglice, na katere je še sam igral in še nekaj spominkov, ki so mu jih kupili učenci za godove.

Vse je minilo. Tiho je župnišče kakor veča pred večnostjo.

Še kaplana nima, da bi oživel te samotne zidove. Pusti so hodniki, pusta so okna, ko jih obsije večer. Kakor zakled grad, ki čaka na mesečino, da zabriše starost in travo v razpoklinah.

Komaj je župnik Klemen dočakal noči, ki jo je srečal v cerkvi. Sv. Martin v glavnem oltarju se je umaknil v somrak večne svetiljke in se zastrmel v Roka, ki se je sklanjal k psičku. Lucija je ponujala na krožniku svoje oči in se zgubljala v mrak. Stranski oltarji so bili že v temi.

Počasi je lezel župnik Klemen proti župnišču. Prav na vratih je naletel na cerkvnika Jerneja.

»Gospod župnik, Kramarjevega Janeza je prizadelo. Za popotnico prosim.«

»Kaj mi poveš«, se ustraši Klemen. »Da

ga je prizadelo. Pa ravno danes sem mislil nanj. Greva kar precej?«

»Najboljše bi bilo. Bog ve, če bo čez noč obstal.«

»Prebita reč.«

Kar nobene prave besede ne najde župnik Klemen. Čudno zmeden je, skoraj potrt.

Za cerkvnikom stopa, kakor da ne najde sam poti v cerkev. Kolikokrat je takole v noči šel z Bogom v oddaljene vasi: na Breg, v Graben in še dalje. Pred njim Jernej z laterno, za njim on in Bog. Seveda, takrat je bil mlad in pot je kar minevala pod nogami. Rožni venec sta molila po poti in čas je hitro minil. Zdaj je star in težko moliti na glas, ker mu sapa nagaja.

Brž sta opravljena. Jernej nekajkrat klenkne z malim zvoncem, da ljudje po vasi vedo, da je nekemu duša v grlu.

Potlej zavijeta za župniščem v hrib.

Do Kramarjevih je dobre pol ure hoda in še spešen moraš biti.

Klemenu začne sapa koj nagajati. Še do Groharjeve gmajne nista prišla.

Jernej postavi laterno na tla in čaka.

»Počasi, gospod župnik, počasi.«

»Duša čaka, Jernej, Bog ve, kako se mu-

Ljudsko romanje v Železni Kapli

či. O ti Janez ti, kar tako na lepem ga je stisnilo.«

Ne more prav doumeti, župnik Klemen. Saj vendar ni tako dolgo od nove maše. Takrat je Janez tako od srca govoril, da je nekaj fantinov kar smrkalo.

Na, zdaj pa na smrt bolan.

Naka.

Župniku Klemenu ne gre v glavo. Saj je še zvečer Janez sedel med spomini s svojimi okroglim, rdečim obrazom.

Prebita reč.

Pot se vleče. Drobna luč v Jernejevi la-

terni utriplje, kakor da se je že zmučila preganjati temo na obe strani kolovoza.

»Počasi, Jernej, počasi.«

Klemen lovi sapo.

»Moj meh je raztrgan, kakor ranjkega kovača Martina. Ti si še mlad, Jernej. Počakaj, da starost srečaš. Tedaj boš sam okusil.«

Spet počivata.

Noč v gmajni je tiha kakor da se ne misli nikdar zbuditi.

Na parobku je videti luč v bregu. To je Kramarjeva domačija.

»Čakajo naju, Jernej. Pravzaprav ne naju, Boga čakajo.«

Rad bi pohitel župnik Klemen, pa ne gre. Kar piska mu v grlu in lasje se mu lepijo na čelo.

Kramarjev Janez je močno pri koncu. Klemen je koj naredil križ čezenj. Do jutra bo težko.

Kramarica jima skuha lipovca z žganjem. Klemenu se je prilegel. Po hrbtu ga mrači.

Prekvata pot.

Ob enajstih se vračata. Jernej laterne ne upihne. Da se ne bodo gospod župnik spotikali po kolovozu. V gmajni je temno.

Navzdol gre hitreje.

Toda ponoči župniku Klemenu ni dobro. Po maši je v zagradu omahnil, da ga je cerkvnik komaj prestregel.

Čez tri dni se mu je zbledlo.

Prepelica

Dozorela je pšenica, v soncu klasje se blišči; v žitu poje prepelica noč in dan svoj: petpedi.

Li ne slutiš, ljuba ptička, kaj preti ti od nekod? Še pred zarjo izza grička morala boš proč odtod.

Srp sklepan je in nabrušen — bliža se usodni dan: dom ti bo do tal porušen, s tabo vred tvoj rod pregnan.

Čuj žanjic veselo petje, ki so ti razdrle hram. — Rad bi dal ti kje zavetje, pa ga nimam niti sam...

Najin dom je na oblakih, brez imejta sva oba. Koliko je danes takih žrtev bede in gorja!

Limbarski

Nekega jutra, ko je po neprespani noči vstal, je zadržano sklenil, da bo napravil konec svojemu trpljenju. Povedati ji mora kako zelo jo obožuje, pa naj se zgodi kar hoče. Ni mogel več zadržati hrepenenja, ki mu je razbijalo v prsih. Toda če ga zavrne? Tega ne bi mogel preboleti.

Nalovil je krasnih postrvi, jih lepo položil v košarico na zelenje in pritržil drobno pisemce:

»Milostna gospa!

Ne smejte se siromaku, ki si je drznil dvigniti oči k Vam. Ljubim Vas, ljubim neizrečeno, čeprav ne bi smel. Ničesar nimam, le svojo majhno barčico in domek. Toda ljubezen do Vas me dela bogatega. Če bi smel nekoč osrečiti Vas, bi bil naj srečnejši človek pod soncem. Ne zavržite moje ljubezni! Na rokah bi Vas nosil in s cvetjem postiljal pot, po kateri boste stopala.

Poljubljam Vaše bele ročice

Vaš vdani ribič.

Na ovitek je narisal ladjo in veslača v njej, ki se obupno bori s penečimi valovi, da bi dosegel otok, na katerem sedi mlada ženska. Nad risbo je naslovil: »Milostna gospej Vilmi«. — Tako je najlepše simboliziral svojo neizmerno ljubezen.

Grajski kuhar, ki je košarico z ribami sprejel, je pisemce oddal sobarici. Radovedno je ogledovala risbo, potem je pismo položila na srebrn pladenj in ga odnesla svoji gospodarici.

Gospa Vilma je ravno kopala Peterčka. Imela je sicer kup služinčadi, toda otroka je sama negovala. Še vseč ji ni bilo, ko je sobarica prišla s pismom. »Ah, ko bi me že vsaj pustili v miru!« — Mislila je namreč, da je pismo enega mnogih mladih plemičev, ki so se potegovali za njeno roko.

Pogled ji je obvisel na nenavadni risbi. Srce ji je vztrepotalo. Ni se upala odpreti pisma. Končno je premagala pomisleke in pričela čitati.

Roka, v kateri je držala pismo, ji je omahnila na naslanjač in za hip se je zmedla. Toda res samo za hip. Nato je pismo odložila z onim prezirnim nasmehom, s katerim je vedno odbijala neštevilne snubbače.

Zaljubljeni ribič pa je ves dan zaman čakal, da bi jo uzrl na balkonu. Tesmo mu je bilo pri duši. Morda pa le ni bilo prav, da se je drznil pisati. »Jutri zjutraj bo gotovo prišla«, se je tolažil. Ali mi bo podarila vsaj pogled? In če se iz užaljenosti sploh ne pokaže več? — Naj je delal kar koli, misli so mu vedno uhajale le k njej.

Sonce je že pokukalo izza Kleka, ko jo je uzrl na balkonu. Toda gorje! Njune oči so se sicer srečale, v njenih ni bilo ne miline, pa tudi ne užaljenosti, temveč le hlad, zasmehujoč prezir. V njem se je nekaj preklalo na dvojce...

Ne smej se, odlična gospa in ne preziraj! Nič ne veš, kam te usoda žene. Če te je došlo, da boš soproga ubogemu ribiču, ji ne boš ubežala. (Dalje prihodnjic)

Grebinski Klošter

Kakor v mnogih drugih krajih Koroške smo imeli tudi pri nas na Veliko Gospojnico romanje, ki se ga je udeležila velika množica ljudi. V cerkvi smo imeli opravilo, pri katerem so bile slovenske in nemške pridige, tako da so bili vsi zadovoljni.

Šmihel pri Pliberku

Že v zadnji številki »Koroške kronike« smo vas povabili na praznik kmečkega dneva. Danes naše vabilo ponavljamo z željo, da se zbere ta dan v Šmihelu čim več ljudi. Prireditelji so razen tekme koscev, ki bo vsekakor zanimiva, pripravili tudi dokaj pester spored. Sodelovali bodo različni pevski zbori, pa tudi godbe in narodnih noš verjetno ne bo manjkalo.

BELČEK

Starodavno grajsko poslopje se ogleduje v valovih zelene Lahinje. Tajinstvena je ta molčeča reka, polna globokih tolmunov in čarobnih rastlin. Počasi teče skozi Belokrajino, kakor bi se hotela dalje časa pomuditi v deželi pisanic. Tiha je in skromna, kakor je skromna zemlja in ljudje tega predela Slovenije. Kratka je njena pot, kajti že pred mestecem Metliko jo prestreže sestra Kolpa v svoje naročje. V vasi Gradacu napravi sunkoma ovinek okrog skalnih čeri, ki tako tvorijo majhen polotok. In vprav tukaj so nekaj v davni sezidali mogočen grad. Romantika! Na tej strani, kjer je polotok povezan z vasjo, je dvigalni most. Nenavadni naravni legi in pa bistroumnosti naših prednikov, ki so šli zidati na to nepristopno mesto, se je zahvaliti, da se je ta grad obdržal do danes. Tukaj so ob času sovražnih napadov iskali zavetja za debelimi grajskimi zidovi in dvigali most v zrak.

Nihče ni prišel nepoklican v grad. Če bi bil skušal splezati iz vode ven, bi bil strmoglavil po gladkih pečinah. Most pa je bil vedno zastražen.

To je vedela gospa Vilma. Brezskrbno se je igrala s svojim sinkom po svetlih sobanah in prostornih hodnikih. Ni bila ošabna, vendar se je skrivala svetu. Odkar se je bil namreč njen mladi soprog ponesrečil na lovu, je ostajala vedno doma. Kodrolasi Peterček je bil vse njeno veselje; z ganljivo ljubeznijo, ga je negovala in vzgajala, saj mu je morala na-

Pljučnica.

Tedaj je Kramarjev Janez zadnji dan ležal na parah.

Čez dober teden je blejski župnik Fronc vrgel tri lopatice prsti na Klemenovo krsto in prosil Boga za starega ovčarja Klemena, ki se je zgaral in je mirno legel h krstam svojih faranov.

Jernej je zvonil in skoz celo zvonenje vokal.

»Kle-me-na ni, Kle-me-na ni.«

Še zvonovi so vekali za gospodarjem, župnikom Klemenom.

K. M.

Veliki Šmaren v Železni Kapli: Slovenska maša.

Brez gospodarske samostojnosti ni kulturnega razvoja

Slovenci smo v družbi narodov v Evropi med najmanjšimi. Zato ni nič čudno, če je naša usoda trda in težka: iz naravnega zakona dobro vemo, da je majnih bitij boj za obstanek zoper močne in velike tekmece trd in neizprosni. Še posebno težka je pa borba za prostor pod božjim soncem onim malim narodom, ki morajo živeti politično razkosani med več držav, kakor smo bili Slovenci po prvi svetovni vojski.

Koroški del slovenskega naroda je trdo zakonitost borbe z močnejšim sosedom okušal dolga stoletja. Priznati je treba brez pridržka, da je svojo borbo bojeval vztrajno in pogumno. Po vseh tegobah dolgoletnega načrtnega zatiranja, ki se seveda nikakor ni začelo šele z nacizmom, je marveč sega v daljno davnino stoletij, je junaško vzdržal močne napade na vseh področjih javnega življenja in se ohranil do današnjega dne. Človeku se kar čudno zdi, ko hodi po obsežnih predelih Koroške, pa sliši še toliko značilne koroške slovensčine.

Kje je iskati glavni vzrok, da se je naš življenjski svet ohranil na tej lepi zemlji in se tako izrazilo uveljaviti po vseh preizkušnjah zgodovine?

Slovenski človek na Koroškem je nemara še bolj kakor njegov krvni brat onstran Karavank vkoreninjen v svoji zemlji. Kdor поблиže pozna kmečkega človeka na splošno, mu je znano, da je kmet po

vsod po svetu močno navezan na zemljo. V tem je njegova značilna lastnost. Toda kdor ima priložnost bolj podrobno opazovati in proučevati posebej koroškega slovenskega kmeta, bo pritrtil, da bi bilo težko najti kje pod soncem kmečko ljudstvo, ki bi tako vroče ljubilo svojo zemljo, kakor ljubi koroški Slovenec svoj del te dežele. Iz te ljubezni pa izvira izredna pridnost in varčnost, dve lastnosti, ki sta temelj vsakega gospodarskega napredka na kmetiji, pa tudi povsod drugod v gospodarskem življenju.

Pridnost pri delu se dandanes ne razume sama po sebi. Dolga vojska in vse neugodne posledice te strašne žaloigre so v ljudeh zapustile močne sledove, ki se zlasti kažejo pri opravljanju takega ali drugega dela. Odtegovanje od dela, površnost in brezbriznost so danes vsakdanji pojavi, ki se zlasti usodno kažejo pri mlajšem rodu. Delomirnost je bolezen našega časa, ki grozi narodom in državam z najhujšimi posledicami: kajti brez pridnega dela se ne množijo gospodarske in življenjske dobrine in se niti posamezen človek, niti družina, niti narod ne more dokopati do kakega blagostanja.

Slovenski kmet se je, bodi starejši ali mlajši, po končani vojski zagrizel v svojo zemljo in jo začel negovati z isto pridnostjo in ljubeznijo, kakor kdaj poprej. Časi so pa tudi taki, da se pridnost pri

izplača. Ravno nasprotno moramo reči: naš denar hočemo do zadnjega vinarja nazaj in premoženje naših hranilnic se nam mora do poslednjega gumba vrniti! Kaj bi sicer pomenila vsa pridnost in varčnost? Potem bomo pa spet varčevali in pridno delali. V tem je jamstvo za našo gospodarsko in vso drugo samostojnost, brez katere se kot narod v sedanjih razmerah ne moremo obdržati.

Moč majnih narodov leži v prvi vrsti v njihovi kulturni veličini. Ta veličina se namreč ne meri tako, kakor politična ali vojaška po številu prebivalstva in po močni vojaški sili; majhen narod tudi gospodarsko ne more pomeniti v zboru narodov toliko, kolikor mu je to potrebno da se uveljavi na svetovnih tržiščih. Pač izplača. Zato so slovenski kmečki gruntni in gospodarsko samostojni, čeprav uradno določene cene za nekatere kmetijske pridelke niso v skladu s cenami potrebščin, ki jih kmet potrebuje za svojo družino in svoj gospodarski obrat.

Do te gospodarske trdnosti pripomore v prav izdatni meri druga lastnost slovenskega kmeta: njegova varčnost. Če bi hoteli z uradnimi navedbami podkrepiti svojo trditve, bi lahko navedli 36 slovenskih hranilnic in posojilnic na Koroškem, v katerih je zbran privarčevani denar slovenskega kmeta. Kar se je s temi posojilnicami v preteklih letih zgodilo, je v nebo vpijoče zločin, ki še vedno zdaleč ni popravljen v celoti. Ti zavodi s privarčevanim kmečkim denarjem slovenskih ljudi so visoka pesem o pridnosti in varčnosti našega človeka, istočasno pa ostra obtožnica vseh onih, ki s pomočjo pri njih uničenju ali ga pa vsaj odobrvali. Nočemo biti sodniki, vendar bi se ne zmotili veliko, če zapišemo, da je bilo bore malo Nemcev na Koroškem, ki bi te gorostasne krivice nad prigaranimi slovenskimi groši ne bili odobrvali. To premoženje naših ljudi mora nazaj v njihove roke do zadnjega vinarja!

Stvarnemu opazovalcu se zdi, da Slovenci na Koroškem te zahteve ne ponavljajo z zadosti velikim povdankom. Zdi se tudi, da so glasovi po popravilu te krivice prerediti. Veselimo se, da smo spet svobodnejše zadihali. — Zbiramo se pri prirreditvah in se naslajamo nad lepoto naše besede in pesmi. Uživamo toplino in domačnost »Miklove Zale«. A pri tem nekako pozabljamo, da naše kulturno in narodno življenje nujno raste in se razvija iz gospodarske samostojnosti.

Usodno bi bilo za naš narod tu na Koroškem, če bi naš človek napravil takle zaključek: denar v posojilnicah je propadel in njihovo premoženje je izropano — varčevati in v hranilnico nositi se ne

ljal za njo. Amalija Oraže je bila pri tem težko ranjena in je ponoči umrla.

Da se takšne stvari ne bodo več ponovile, damo sledeče na znanje. Angleški stražarji so oblečeni v dolge hlače, imajo kapo s perutnikom in so oboroženi. Stražarju je ukazano, sumljive osebe kontrolirati in v potrebi tudi aretirati. Izkaznice se morajo zaradi tega nositi vedno s seboj. Na vsak način se je treba na zahtevo legitimirati. Posledica nepažnje te odredbe nosi vsak sam.

Cerkev Device Marije v Trnju.

pa se majhen narod lahko popolnoma uveljavi na kulturnem polju, kjer se merijo sile duha. In ravno slovenski narod ima na tem vetrovnem kosu evropske zemlje posebno kulturno poslanstvo. Tvori namreč most med germansko in latinsko kulturo na eni strani, na drugi pa zvezo med vzhodom in zapadom. Tako se v tem malem narodu že stoletja pretakajo prvine svetovnih kulturnih tokov. Slovenci smo važen člen v verigi kulturnega ustvarjanja evropskih narodov, ki smo odlično sposobni oplojevati se s kulturo sosednih narodov, pa jo hkrati s svojimi kulturno-duhovnimi prvini tako prekvajati, da iz tega nastaja zelo tvoren vir kulturnega ustvarjanja, ki je pomemben za celotno evropsko kulturo. Naš Prešeren ali Cankar ali Župančič so jasne pričje za to resnico. V njihovih svetovno pomembnih delih se prelivajo kulturni tokovi evropskih narodov, a njihova umetnost je samonikla in prstno slovenska.

Če je po vsem povedanem naša moč v družbi narodov v našem kulturnem poslanstvu — in če je pogoj za uspešen razvitek tega poslanstva zasidran v krepki gospodarski neodvisnosti, potem je zaključek več ko jasan: čuvajmo in branimo svojo gospodarsko samostojnost vedno in povsod. V nji imamo ključ za naše narodno poslanstvo v zboru narodov.

Morda vas bo zanimalo

POLJSKI ZUNANJI MINISTER PRI MIROVNI KONFERENCI

Stališče, ki ga je zavzel poljski zunanji minister Rzymowski, je: Balkanske dežele in Podonavje ne smejo nikdar več služiti za napadalno polje nemškemu imperializmu. Pred in po vojni se je izkazalo, da je notranji fašizem sodelujočih dežel, zvest in naraven zaveznik nemškega imperializma. Iz tega vzroka in vključno dejstvu, da se sedanja konferenca ne bavi z nemškim vprašanjem, je vprav sedaj, ko gremo k zaključku mirovnih pogodb s prejšnjimi vazalnimi državami, potrebna popolna odstranitev fašizma iz teh dežel. Tukaj tiči problem, ki je tesno povezan z jamstvom za svetovni mir. (»Rzeczpospolita«.)

Uradno poročilo o dogodku v Železni Kapli

Vodja britanske informacijske službe v Celovcu, je imel v petek 16. avgusta pogovor z zastopniki koroškega tiska, pri katerem je zavzel stališče do dogodka v Železni Kapli 9. t. m., ob priliki katerega je podlegla gospodična Amalija Oraže-Tatjana na strelu britanske straže.

Prebral je besedilo objave, katero je izdal britanski komandant v Železni Kapli in iz katerega se vidi, da bi deklo še lahko živelo, če bi sledilo ponovnim »Stoj!« klicem britanske straže. Nič manj ne obžaluje v imenovani objavi britanska oblast, da je usmrtil britanski vojak pri izvrševanju svoje dolžnosti ravno človeka, ki se je boril med vojno na strani partizanov.

V poteku pogovora so nadalje ugotovili, da so poskusili v gotovih krogih vreči krivdo za smrt nesrečnega dekleta na zdravniku, ki baje ni zadostil svoji dolžnosti. K takim trditvam izjavljajo, da bodo pričeli s preiskavo slučaja iz stališča zdravniške pomoči in zato ni na mestu, da se z imenovanjem tega ali onega krivca prehiti izid preiskave.

Nadalje opozarjajo ponovno na običajni postopek v britanski armadi, po katerem se prične takoj s preiskavo v slučajih, kjer je bila usmrčena ali ranjena katera oseba. Samo po sebi se razume, da velja to tudi za dogodek v Železni Kapli 9. avg., kjer bo preiskava uvedena. Britanska informacijska služba si pridržuje objavljane izidov te preiskave v določenem času.

9. avg., ob priliki katere je prišla ob življenje Amalija Oraže-Tatjana.

NAZNANILO.

Komandant britanske edinice v Železni Kapli obžaluje s svojimi vojniki dogodek od petka 9. avgusta 1946. Krivda pade pa izključno na Amalijo Oraže. Amalija Oraže, oblečena v moško obleko, je povzročila s svojim sumljivim vedenjem pozornost stražarja. Stražar jo je zaradi tega hotel kontrolirati. Ker pa ona po trikratnem glasnem »Halt!« ni obstala in je bežala, je stražar ravnal po povelju in stre-

Grob Amalije Oraže so Slovenci iz vse Koroške obsuli s cvetjem.

Sledečo objavo je izdal komandant »D« čete I. kraljevega irskega strelskega regimenta v zvezi z nesrečo v Železni Kapli

Spravljanje krompirja

Sicer krompirja še ne bomo takoj kopali, ker je pri izkopavanju važno zlasti to, da je pridelek popolnoma zrel; tudi oblastveni predpisi določajo, da poznega krompirja nihče ne sme kopati pred 23. septembrom. Vendar pa nas ta okoliščina ne sme zadrževati, da bi o pravih pripravih pri spravljaju krompirja ne govorili že sedaj, ko je krompir še v zemlji. Kajti marsikaj je za dobro prezimovanje tega pridelka treba pripraviti že sedaj, da bo v redu vse potrebno takrat, ko bomo začeli z izkopavanjem.

Da se izplača ravno krompirju posvetiti posebno pozornost, menda ni treba še posebej povdarjati. Saj je splošno znano, da nam služi krompir kot eno glavnih hranil ne samo na kmetih, marveč tudi po mestih in industrijskih krajih. Če bi odpovedalo to prevažno živilo, bi v deželi nujno nastopila lakota. Pa ne samo to! Poleg izrednega pomena, ki ga ima krompir za prehrano ljudi, ne smemo nikoli pozabiti, kolikšna je njegova važnost pri vzreji živine, zlasti pri pitanju prašičev. Naše kmečke gospodinje bi se brez krompirja za živino znašle v obupnem položaju: saj je ravno krompir eno najvažnejših krmil. Zato bo gotovo prav, če se o pravilnem spravljaju tega dragocenega pridelka pravočasno pogovorimo. In vse potrebno pripravimo, da bo pridelek dobro prezimil.

Marsikateri gospodar in marsikatera gospodinja bo skomignila z rameni, češ, kaj bodo nas praktični ljudi po časopisih učili takšnih enostavnih in znanih stvari, kakor je spravljaje krompirja. In vendar se nam iz skušnje zdi potrebno, vsako leto sproti opozarjati na te stvari, ki so marsikomu pač znane, pa se zanje premočno briga, nekaterim so pa tudi manj znane. Dejstvo, da se nam po kmetih čez zimo še vedno pokvari okrog petine (20%) krompirjevega pridelka, dovolj opravičuje našo skrb in našo željo, da bi posebno v teh za prehrano težkih časih preprečili tak velik izpadek. Nič ne de, če bomo ponavljali že znane stvari: bolj je važne reči dvakrat ali trikrat povedati kot pa nobenkrat.

Kakšni so vzroki, da nam toliko krompirja čez zimo proč pride? Največ pridelka nam pokonča gnitje. Vemo sicer, da vsako leto krompir ne gnije enako, vendar nam ga razmeroma veliko segnije, ker nismo vsega potrebnega jeseni in čez zimo ukrenili, da bi ta proces omejili. Mnogo krompirja se pokvari zato, ker nam v kletah v hudih zimah zmrzne ali namrzne. Tak krompir ne postane samo neužit, ker je sladek, marveč se njegova odpornost proti gnitju zelo zmanjša. Zelo trpi krompir spomladi zaradi premočnega odganjanja. Da te glavne vzroke odpravimo, moramo pri spravljaju že vse potrebno ukreniti.

Skrb za dobro prezimljenje krompirja se prične ne v kleti, ampak že na njivi. Naj nihče ne pozabi, da mora biti pridelek popolnoma zrel, preden ga izkopljemo. Napol dozorel krompir je manj odporen in rajši gnije. Zato ga ne bomo kopali, dokler so grmušlji še zeleni. Prvo je torej pravi čas izkopavanja.

Druga stvar je pa izkopavanje samo. Skrbno je treba preprečiti, da bi se pri izkopavanju gomolji ranili. Podobno skrb moramo posvečati presipavanju in prekladanju pridelka. Ni vseeno, kako ravnaš s krompirjem, ko ga vsipavaš v koše ali iz koša v klet. Pri tem poslu se gomolji natočijo in rahlo ranijo na površju, kar škoduje trpežnosti pridelka.

Zelo važno opravilo pri izkopavanju bo posebno letos prebiranje. Sicer ponekod krompir sploh vedno prebirajo zato, da drobne gomolje odberejo za prehrano živine. Pri tej priliki odstranijo vse nagnite gomolje. Letos je marsikod pridelek zelo objeden: podjed (črv) mu je napravil veliko škodo. Zato je potrebno objedene gomolje obrniti za živinsko krmo z namenom, da objeden krompir čimprej pokrmimo.

Krompir kopljemo, če je le mogoče, v suhem vremenu. V mokroti izkopan ostane zelo prsten in izredno rad gnije. Veliko napako bi napravil kmet, ki bi v mokroti izkopanega krompirja ne posušil v kakem pripravnem prostoru pod streho. Sicer se je pa sploh treba držati pravila, da sveže izkopan pridelek ne sme takoj v klet, ampak v zračen prostor pod streho, kjer se popolnoma ohladi in do kraja osuši.

Ko krompir spravljamo, damo posebej krompir za seme, posebej onega za človeško prehrano in posebej za krmo živine. Posebno važna je odbira krompirja za seme. Ta se mora pravzaprav izvršiti že na njivi še preden se grmušlji posušijo. Vse najlepše grmušlje zaznamujemo in jih posebej izkopljemo na roko pred splošnim izkopavanjem. Če smo pa to letos že zamudili, si zapomnimo vsaj za pridhodnje leto! Letos pa vsaj pri odbiri krompirja pazimo, da za seme izberemo res lepe in popolnoma zdrave gomolje.

Sedaj šele pride na vrsto klet! Krompir spravljamo čez zimo ali v jame — za

sipnice ali pa v kleti. V pravilno pripravljene zasipnice pridelek izredno dobro prezimuje, mnogokrat boljše kot v kleti. Vendar pa po kmetih v rednih razmerah zasipnice niso v navadi, ker imajo kmetje na razpolago kleti za prstino. Ali te kleti je treba dobro pripraviti, preden spravimo vanje krompir. V čem so te priprave?

Najprej si zapomnimo, da je priporočljivo klet vsako leto pred spravilom krompirja znova prebeliti, da se uničijo gnilobne klice, ki so ostale v kleti od prejšnjega leta. Če teh kali ne uničimo, se takoj lotijo novega krompirja, posebno še v bolj vlažnih kletih, ki izredno prijaajo razvoju gnilobnih bakterij. Da pa kolikor mogoče zabranimo dotik krompirja s preostalimi klicami, se priporoča napraviti oder iz desk ali letev. Če je tak oder v

Klet za krompir

Klet za krompir mora ustrezati gotovim pogojem, če hočemo doseči ugodno prezimovanje pridelka v njej. Glavni pogoji so sledeči: a) pravilna svetloba, b) pravilna toplina zraka ali temperatura in c) zadostna možnost za zračenje. Oglejmo si danes te tri zahteve in potem ukrenimo potrebno, da jim bo naša klet odgovarjala!

Nekateri mislijo, da je za krompir potrebna v kleti popolna tema. Temu pa ni tako! Klet sicer res ne sme biti presvetla, prav tako pa tudi ne pretemna. Če je prostor preveč svetel in je krompir stalno na dnevni svetlobi, mu to škoduje; postajati začne zelen in izgubi svojo vrednost ter končno postane sploh neužit. Če je pa klet preveč temna, pospešuje v spomladanskih mesecih razvoj dolgih klic. Te kali se razvijajo zelo bohotno in črpajo iz gomoljev njih vsebino. Tak krompir izgublja na kakovosti in tudi na teži.

Za krompir dobra klet mora imeti nekako mračno svetlobo ali polsvetlobo, ki jo dosežemo, če stekla na oknih prevlečemo z apnenim beležem. S tem svetlobo nekoliko zatamnimo oz. jo razpršimo. Če bi kljub temu bila klet še presvetla, ji zastrimo okna z redko žakljevino. To moramo napraviti, če so okna odprta.

Drugi pogoj za dobro prezimovanje krompirja je pravilna temperatura. Lahko rečemo, da je od pravilne toplote v kleti največ odvisno. In ravno v tem pogledu na kmetih napravijo največ napak, ker se po navadi za to vprašanje sploh ne brigajo. Klet ne sme biti niti pretopla, niti premrzla. Če je pretopla, nam krompir preveč gnije; kajti toplota pospešuje razvoj gnilobnih bakterij. V pretopli kleti pa gomolji tudi prehitro in prebohotno odganjajo. Vse to zmanjšuje kakovost shranjenega pridelka in gre tudi na račun njegove množine. Čim bolj nam gomolji odganjajo, tem več gre njihovih snovi v nič. To pa

kleti že od poprej, ga moramo pred spravilom pridelka dobro prebeliti. Deske naj bodo dvignjene od tal vsaj 10 cm, med njimi pa mora biti nekaj centimetrov presledka (špranje), da more skozi te presledke krožiti zrak. Ob stenah je tudi dobro odmakniti deske od zidu, da more krožiti zrak med stenami in kupom. Ako smo nasuli kupe nad 1 meter višine, moramo na vsak način skrbeti za zračenje kupa na ta način, da napravimo v primernih razdaljah v kup lesene zračnice. Take »ventilatorje« nredimo iz letev: to so pokončni kanali, ki segajo od dna kupa do vrha. Letve morajo biti toliko vsaksebi, da skozi špranje lahko kroži zrak od vrha do tal. Tako ti zračniki dovajajo svežega zraka v vse plasti kupa, po njih se odvaja iz kupa slab zrak in vlaga, ki je nevarna za gnitje, po njih se preprečuje v spodnjih plasteh segrevanje.

Klet ne sme biti pozimi premrzla, v toplih časih pa ne pretopla.

moramo ravno preprečiti s tem, da v klet ne pustimo prevelike toplote. Z rednim in pravilnim zračenjem moramo po možnosti doseči, da toplota v kleti ne bo nikoli prekorajčila 8 stopinj Celzija. Najboljša toplota je med 4 in 6 stopinjami C.

Na drugi strani je pa po zimski treba pazljivosti, da toplota v kleti ne pade po 2 stopinji C. Kakor hitro bi se to zgodilo, je nevarno, da nam krompir namrzne. Sicer tak krompir še ni čisto zmrznil, vendar je že zgubil na svoji dobri kakovosti in tudi na trpežnosti.

Kako dosežemo v kleti pravilno toploto? Odgovor ni nič težak in se glasi: v toplih mesecih moramo klet ponoči odpirati in zračiti, da pride vanjo hladen zrak, podnevi pa mora biti zaprta. Pod vdorom mrzlega zraka pa varujemo kletne prostore s tem, da skrbimo za pravilno lego kleti, za dobro zapirajoča vrata in okna.

Pravilna lega kleti je taka, ki je kolikor mogoče zavarovana pred obsevanjem sončnih žarkov. Zato je brezpogojno treba zidati kleti na sončnih straneh stavb. Najboljša klet za prstino je tista, ki leži večjidel v zemlji. Taki ne pride lahko blizu ne vročina in ne mraz.

Vendar vse naše kleti niso zgrajene v taki legi. Pri takih je pa s primernimi ukrepi posebej treba poskrbeti za pravilno temperaturo, ali z nočnim odpiranjem in zračenjem v toplem času, v mrzlih mesecih pa z dobrim zapiranjem oken in vrat. Glejmo, da bodo šipe v oknih in redu in cele, da se bodo okenski okvirji dobro prilegali in ne bo špranj, skozi katere bi vdiral mrzli zrak (ki je težji) v kletne prostore. Isto velja za vrata. Da se zamajajo pri oknih in vratih morebitne špranje, obložimo robove s slamnatimi kitami.

Nekatere kleti imajo pretanke zidove. Mimogrede bodi povedano, da betonski zidovi niso priporočljivi, ker preveč hitro prevajajo mraz ali toploto v notranjščino.

O čebelnih panjih

Koroški čebelarji pravijo panjem »sodi«, kar je zelo značilno. Kako je do tega naziva prišlo, bi bilo zanimivo vedeti. Morda se bo našel kak vnet jezikoslovec, ki bo pojasnil nastanek tega naziva. V pismeni slovenščini ima beseda sod drugačen pomen: v sodih ima Slovenec vino in mošt. Ker pa vemo, da nas bo vsak koroški čebelar razumel, bomo za čebelno bivališče uporabljali splošno udomačeno in uporabljano ime: panj.

O sistemih panjev je v splošnem zelo nevarno govoriti in pisati. Kakor hitro pohvališ en sistem, se jih že oglasi cela vrsta, češ, to pa že ni res! Prvenstvo gre temu in temu sistemu. Pa so tudi taki, ki tudi drugi vrsti panjev oporekajo: ne prvi ne drugi sistem ni dober, pač pa ta, ki ga hvalimo mi! V naših panjih se čebele naravnost bajno počutijo in donos je imeniten. Opravljaš pa te panje dobesedno igranje. Čebelam še na misel ne pride, da bi te pikale; ravno narobe. Prijazno te obletavajo, kakor bi bil namazan s samo sladko strdjo...

Tako se razvija pravda o panjskih sistemih. Kdor pa to vprašanje dodobra pozna, ve, da ima vsak sistem panja pač neke svoje odlike, pa tudi nedostatke. Res je, da imajo enega in drugega nekateri panji več ali manj. Toda, da bi bil gotov sistem panja v vseh rečeh najboljši, tega niti njegovi najvnetejši oboževalci in propagatorji ne verjamejo.

Čebelni panj je doživel v svoji pestri zgodovini razvoj, kakršnega zaznamuje pač bolj malo kmetijskih priprav. Od prvotnega, po naravni poti izvotljenega drevesnega debla, ki ga je človek odžagal v gozdu in prinesel domov, pa do današnjih modernih in najmodernejših panjev z vso

mogočo in nemogočo notranjo in zunanjo opremo — to je dolga razvojna pot!

Prvi panji, ki jih je čebelar sam izdelal, so bili narejeni iz drevesnih hlodov, ki jih je izdolbel ter vanje vsadil roje. Pozneje se je začel posluževati desk. Iz njih je dolgo časa zbiral preproste škatlje, podobne po obliki in velikosti prejšnjim drevesnim debloom. Iz te dobe izvirajo naši »kranjiči« ali »kmečki panji«, kakor jih imenujejo Nemci. V takih preprostih panjih je še čebelaril naš slaven slovenski rojak Janša, ki ga je cesarica Marija Terezija zaradi njegovega znanja poklicala za vodjo prve čebelarške šole v državi. Slovenci v čebelorejji torej nismo kar tako!

Revolucionaren preobrat v čebelarstvu je prinesel znameniti izum slavnega čebelarja Poljaka Dzierzona, ki je iztuhtal premično satje. Seveda je od njegove iznajdbe pa do današnjih modernih satnikov bila potrebna še dolga pot. Vendar, korak je bil narejen. Sprva so čebelam nastavili na strop panja samo deščice, ki jih je bilo mogoče odstraniti in z njimi vred tudi sat, ki so ga čebele nalepile na take deščice. Polagoma se je razvijal in razvil današnji okvirček, ki ima vse mogoče izume in iznajdbe, da je bolj komplicirano delo z njim. Pri takozvanih »najmodernejših« panjih je pa resnično toliko nepotrebne navlake, da človeka že kar jezi, ko poseže vanj. Svet je dandanašnji »prekrunšen« in nobena stvar mu ni dovolj izumetničena.

Slovenski čebelarji onstran Karavank — pa mnogi tudi tostran! — so se v ogromni večini oprileli Anton Znidaršičevega sistema, ki po mnogoletnih skušnjah dobro ustreza pašnim in čebelorejskim razmeram v naši domovini. Ta sistem sloni na Alber-

Če so zidovi pretanki, si lahko pomagamo na dva načina: ali tak zid od zunanje strani zamečemo z zemljo in ga tako izoliramo, ali pa znotraj obložimo s slamo. Lahko seveda napravimo tudi oboje. Notranja obloga s slamo je dobra, ker varuje pred vdorom mraza skozi zid, obenem pa slama pije vlago, ki se rada nabira po stenah. Kajpada moramo slamo spomladi odstraniti, ker začne gniti.

Ako hočemo biti na jasnem, kakšna je toplota v kleti, mora biti tamkaj nameščen toplomer. Zlasti je to potrebno pri kletih, v katerih rado zmrzuje. Toplomer nas opozori na nevarnost, da napravimo pravočasno vse potrebno za preprečitev zmrzali. Ko je enkrat krompir že zmrznil, so ukrepi zamujeni. Po toči zvoniti je pač prepozno!

Na tretji pogoj, ki ga zahteva dobra klet, smo deloma že odgovorili. Klet mora biti zgrajena tako, da jo je mogoče dobro zračiti. Vsi pa vemo, da je zračenje zelo otežkočeno, če ni mogoče napraviti skozi prostor prepaha. Zato naj bodo odprtine v kleti tako razporejene, da jih je možno navzkriž odpreti. Na ta način nastanejo v prostoru zračni tokovi, ki do kraja potegnejo zatohtli zrak iz kleti in dovajajo svežega, hladnega zraka vanjo.

Kleti, ki ustrezajo tu naštetim glavnim trem pogojem, so za vkletenje krompirja dobre. Treba je le še skrbne gospodinje ali gospodarja, ki se briga za vzdrževanje pravilne svetlobe, toplote in za zadostno zračenje — pa se bo krompir od naslednjega poletja ohranil zdrav in sočen. Z ozirom na važnost, ki mu gre v prehrani ljudi in živali, se vsi naštetni ukrepi bogato izplačajo.

tijevem »listovnem« panju (Blätterstock), ki ga je pa Znidaršič po svoje predelal in opremil, ter določil tudi svojo velikost satnika (26 × 42). Med slovenskimi čebelarji se je bila dolga borba za in proti Znidaršičevemu panju. A končno je ostal ta panj zmagovalc. Pozneje je izumitelj sam predlagal še različne izboljšave, vendar se na široko niso uveljavile. Panj je v glavnem ostal do danes tak, kakor je bil spočetka.

Prvotni panj ima v plodišču in v medišču po devet satnikov zgoraj navedene mere. Satna ploskev zadostuje za povprečne pašne razmere. Za izredne pašne se izdelujejo panji na 10 okvirov. Panj je masivno grajen in je odličen za prevoz v pašo, kar je njegova velika odlika. Razen tega je ta panj (plodišče in medišče je iz cela napravljeno) pripraven za zlaganje v čebelnjake, kar je pri premičnih mediščih (n. pr. ameriškega sistema ali Zandrovega sistema) skoraj nemogoče. Ker Slovenci čebelarimo pretežno v čebelnjakih, nam ugajajo le sistemi s pritrjenimi medišči.

Sredi med kranjičem in A—Ž panjem (tako se glasi okrajšava imena za A. Znidaršičev panj) imamo kranjičem podobne, a od njih nekoliko večje panjice, ki bi jih lahko imenovali »dzierzovane kranjiče«, ker je v njih uporabljen Dzierzonov sistem premičnega satja. Takih panjic je mnogo med koroškimi slovenskimi čebelarji. Ker so prostorninsko razmeroma majhni, so pripravni za rojenje, a njih oskrbovanje je lahko, ker imajo premično satje. Imajo le eno veliko napako: za zlaganje v skladovnice v čebelnjaku so nepripravni, ker se opravljajo zvrha in je treba panjice vleči iz skladovnic.

Razen teh sistemov imajo naši čebelarji še nekatere druge sisteme, ki so nekaterim zelo prilastli k sreči. O njih bomo morda kaj povedali kdaj pozneje.

Beseda k razstavi v Celovcu

O gospodarskem življenju, kakršno je v mirnih časih, sedaj še ni govora. Gospodarsko življenje Koroške je bilo že od nekdanj zaradi ozkih gospodarskih odnošajev z drugimi deželami omejeno. Odnosaje, ki so bili v zadnjih letih popolnoma prekinjeni, bo treba sedaj zopet obnoviti. Kljub pravkar navedenim težkočam je sedanja stopnja zaposlenja v industriji in obrtništvu dovoljna.

Letošnja razstava je za Koroško izraz ustvarjalne volje naše industrije in obrtnikov. Ravno Korošci smo že pred letom 1938, čeprav smo le ena izmed majhnih zveznih dežel Avstrije, vedno na novo pokazali, da je delo in učinek naših gospodarskih obratov naš ponos in da je naš cilj stremljenje po dobrem in lepem.

Otvoritev industrijske in obrtne razstave pa kaže še mnogo več. Obmejna dežela, kakor je naša, ki je morala že po končanih vojnih bitkah preživeti dneve težkih skrbi, je šla v spoznanju svojih dolžnosti takoj k delu, da pospravi sledove zadnjih let in dni in zajamči preskrbo najvažnejših življenskih dobrin. S skromnimi sredstvi, ki s obila na razpolago so prinesli pozitivno v vsakdanjost. Mnogo težav so odstranili in očistili prostor za delo plevela iz preteklosti. Tukaj in tam se je zaslilo lahko brenčanje motorjev, nabijanje marljivih rok in šuštenje potrebnih načrtov in pro-

računov. Za nas je veljalo predvsem pri-
nesti pogon in živahno gibanje v srca na-
ših obratov in uspeh ni izostal.

Predvsem je bilo treba obnoviti obratna
mesta. Tu so mnogo pripomogle tvornice
za cement v Wietersdorfu in za heraklit v
Radentheinu. Koroško gospodarstvo je pri-
spevalo tramove. Tako so bile zunanje
zgradbe kmalu postavljene na trdna tla.
Notranji arhitekt je priskočil k delu. So-
deloval je mizar, steklar, tapetnik in vsi
drugi obrtni mojstri po vrsti, kajti vsak
posamezni je hotel radovoljno in veselo po-
magati pri obnovi. Naša prva naloga je
bila skrb za stanovanja, obleko in prehra-
no. Korak za korakom je prišlo življenje v
vsakdanjost in danes se že govori o koroš-
kih kakovostnih izdelkih.

Dobro vemo in tudi ne zamolčimo, da
mnogo zavisi od našega dela za bodočnost.
Mi hočemo resno sodelovati, da bodo naši
izdelki postali dragocene izvozne dobrine.
Pri tem pa nočemo zamuditi, da ne bi našo
deželo oskrbeli z vsem, kar potrebuje.

Upamo brez ozira na mnoge dnevne do-
godke, da bomo izšli iz sedanjih težkoč
predvsem z lašno močjo za blagor dežele
in njenega prebivalstva.

Število obiskovalcev koroške industrijske
in obrtne razstave je dosedaj pokazalo
posebno zanimanje občinstva za to razsta-
vo. Vodstvo se je v sporazumu z deželno
vlado odločilo, da podaljša letošnjo indu-
strijsko in obrtno razstavo do 22. avgusta.

*

RAZSTAVA V BEGUNSKEM TABORIŠČU V LIENZU

Pretekli teden so v prisotnosti zastop-
nikov taboriščnega vodstva, okrajnega gla-
varstva in mestne občine Lienz odprli raz-
stavo obrtnih izdelkov preseljenih oseb.
Javnost se je doslej le malo seznanila s
kulturnim življenjem beguncev v Peggezu.
Zato je bila ta obrtna, šolska in umet-
niška razstava zelo primerna, da vzbudi
razumevanje za svojstvenosti sosednih na-
rodov. Z veliko vestnostjo so sposobne
roke napravile številne predmete, ki so
bili razstavljeni v dvorani društvenega do-
ma. Torbarji, čevljarji, krojači, šivilje, so-
darji, pletarji, kolarji, mizarji, žebeljarji
in drugi so razstavili redke in zelo uspele
izdelke. Posebno lepa so tudi številna
ročna dela, kakor tudi slike F. Jerine. Pod
njegovim vodstvom so tudi šolarji sloven-
ske begunske gimnazije napravili številne
risbe in jih razstavili. Slovensko šolstvo
vodi gospod prof. Ba.j.u.k. Deli se v ljud-
sko šolo, strokovno šolo in gimnazijo. Sa-
mo za gimnazijo je na razpolago 18 pro-
fesorjev z akademsko izobrazbo. Po učnem
načrtu poučujejo osem tujih jezikov. V
številnih statistikah, ki so podkrepjene z
dokaznim materialom in izdelki, dokazuje
razstava, da stoji kulturno in obrtno živ-
ljenje beguncev na visoki ravni. Razstava
je bila zelo dobro obiskana.

Slično razstavo so priredili tudi v be-
gungskem taborišču v Spittalu na Dravi,
ki je istotako imela velik uspeh in do-
kazala, da begunci v taboriščih na svoj
način doprinašajo k obnovi in se niso iz-
neverili delu.

3.

Rotija je povezovala snop in lovila sapo.
Zdelo se ji je, da se bo zdaj, zdaj sesedla.

»Nikdar ni bil nič prida«, je trudno iz-
jeclala.

Moj Bog, nekaj je morala reči, ko so vse
gledale vanjo.

Jaskovi Mici so se zasvetile oči.

»Pa sta si bila vendar vidva nekam na
roke. Na Sv. Peter te je v Selcih še v go-
stilno peljal.«

»Lazil je za mano, pa sem se ga otepa-
la«, je Rotija komaj izdala. »Vesela sem,
da je odšel v Kranj.«

»Boga zahvali, da ga nisi poslušala. Sa-
mo v nesrečo bi te spravil. Dobro, da imaš
leta in vso pamet skupaj.«

Rotiji se je zdelo, da jo Mica gleda nek-
kam porogljivo. Nobene besede ni več spravi-
la iz sebe in hvaležna je bila Bregarjevi,
da je začela pogovor o lanu.

Rotiji se je kar vrtelo pred očmi. Ko je
vrgla snop na kopicu, bi kmalu še sama
padla za njim.

»Hvala Bogu, da ni katere onesrečil«, je
venomer slišala Micine besede.

»Samo mene je«, je bolelo Rotijo. »V
kakšni sramoti bom, ko se bo greh pokazal.
Vse so me imele za pametno, pa se mi je
namerilo, o čemer še nobena ne sanja ne.«

Dvakrat je preslišala Bregarjevo, ki jo
je nekaj vpraševala.

»Ali si gluha, ali kaj«, jo je sunila Jasko-
va.

Stresla se je, da se je užela. Bregarjeva
je morala na mejo po cunjo, ki so jo nalašč
prinesli s seboj, da ji je obvezala prst.

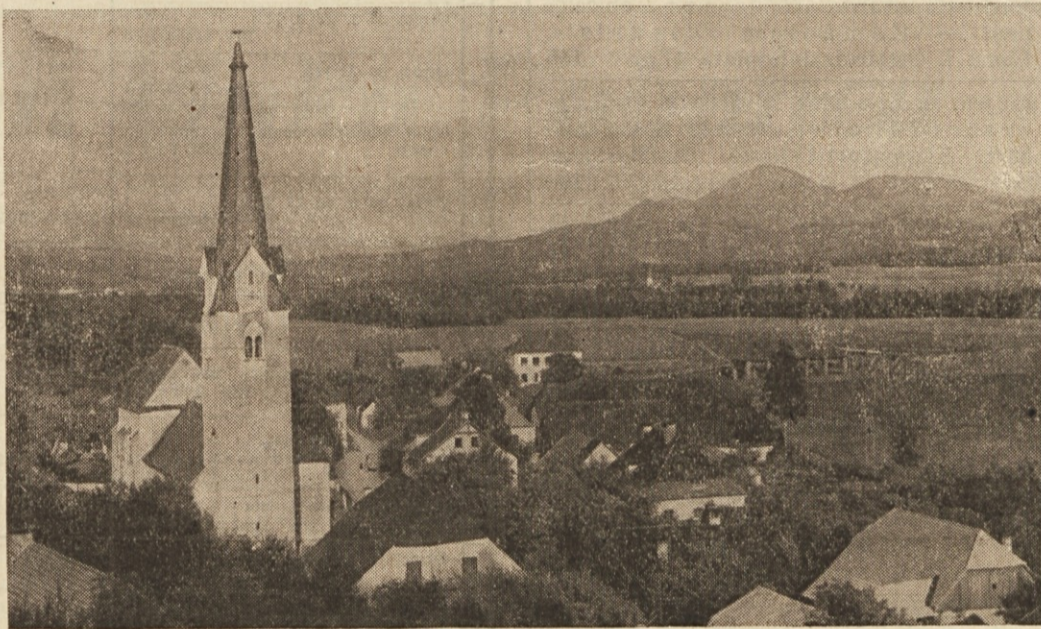
»Tako sem nerodna kakor še nikoli«, se
je poskušala nasmehnuti. »Vročje je pa tudi,
da človeku sapa zastaja. Kar oči mi zalija«,
je hotela opravičiti solze, ki so se ji nabrale
v očeh.

Železna Kapla

Na Veliki Šmaren je bilo pri nas živah-
no kot že dolgo ne. Že dan popreje so se
zbrale pri Mariji v Trnju velike množice
vernikov, ki so se pripravljale na praznik.
Zvečer je bila procesija z lučicami, nato pa
nočno češčenje.

Na Veliki Šmaren so prišle še nove mno-
žice vernikov, ki so se v procesijah pomi-
kale k Marijinemu svetišču. Ob 11 uri je
bila na prostem slovesna maša, pri kateri
je bilo ljudsko petje ob spremljanju har-
monija in tamburaškega zboru. Kmalu po
dvanajsti uri je bila dopoldanska svečanost
zaključena.

Po končanih stanovskih naukih popoldne,
je bila še spokorna procesija od farne cer-
kve k cerkvi Marije v Trnju. S petimi lita-
nijami in blagoslovom je bila zaključena
cerkvena svečanost. Računajo, da je bilo
ta dan do dva tisoč ljudi v Železni Kapli,
kar je vsekakor lepo spričevalo slovenske
narodne zavesti.

Šmihel pri Pliberku

Dobrlaves

Kakor v mnogih drugih krajih na Koro-
škem, smo imeli tudi pri nas 15. avgusta
veliko romanje, katerega se je udeležilo
čez dva tisoč ljudi. Svečanost je bila prav
priserčna in smo jo zaključili s slovesnimi
litanijami in blagoslovom. Vsa svečanost
je bila v slovenskem jeziku in kar toplo
nam je bilo, ko smo poslušali tako lepo
ubrane, stare slovenske pesmi.

Žihpolje

Lepo vreme je na Marijin praznik 15.
avgusta privabilo do štiri tisoč vernikov
k Marijini božji poti na Žihpolje. Prišli so
iz vseh strani: Celovca in okolice, Boro-
velj in drugih krajev Rožne doline. Še po-
zno popoldne, ko je bila cerkvena sveča-
nost že končana, je s prijaznega grička od-
mevala slovenska pesem, ki je nosila tople
pozdrave bratom po domovih.

Podgorje

Ves zapadni del Rožne doline je bil v
četrtok 15. avgusta zbran v Podgorju na
romanju. Marijina cerkev je bila do zad-
njega kotička napolnjena. Še nikdar se ni-
smo v tem kraju tako lepo počutili kot na
ta dan. V cerkvi slovensko petje, slovenska
pridiga, zunaj slovenska govornica in petje.
Človeku je bilo res domače in kar žalostni
smo si segali v roke, ko smo morali oditi
domov.

Nonča vas

Veliki Šmaren je bil za Podjuno nekaj
posebnega. Veliki mlaji z napisi so vabili
vernike v Marijino cerkev, ki je ena naj-
lepših, če ne najlepša na Koroškem. Nad
vrati cerkvenega obzidja se je blestel na-
pis: Kraljica Slovencev — prosi za nas.
Po opravljeni cerkveni pobožnosti smo se
zbrali v okrašenem kozolcu, kjer so nam
plišerški igralci ponovili »Miklovo Zalo«.

v Pliberku, ki je vsa polna nemških na-
pisov? Ali niso naši možje in fantje na
fronti in po taboriščih sto in stokrat po-
navljali zgornjo prošnjo? Ali ni ravno na
priprošnje Marije ostal naš narod na Koro-
škem še pri življenju? Naši predniki so
nam sezidali na vsaki dve uri hoda Ma-
rijino cerkev. Ali niso bile pete litanije v
naših cerkvah edina duševna hrana naše-
ga ljudstva v minulih desetletjih?

Pred 80. leti je stopil pokojni župnik
Hilpert kot dijak pred svojega očeta in ga
vprašal, če se naj uči slovenščine. Oče mu
je odgovoril, da to ni potrebno, ker v 50.
letih ne bo nobenega Slovence več na Koro-
škem.

Napis, ki je nekatere tako bodel v oči,
smo napravili le iz hvaležnosti do Marije.
Da bi kdo zaradi tega ne bil šel v cerkev,
mi ni znano. Morda tisti, ki trgajo kulise
kulturnih društev? Ali oni, ki onečaščajo
svete podobe in vamljajo v mline ter pu-
stošijo sadovnjake! Toliko vsem dobro-
mislčim v vednost.

Jožef Riede, oskrbnik cerkve
v Nonče vasi.

Misijonar „dupliter“ na Koroškem

Neki neimenovani misijonar pripovedu-
je, kako so pod Karlom Velikim na Koro-
škem misijonarili. Najprej je poslal sol-
nograški škof na Koroško sv. Modesta, za
njim pa še druge, med katerimi sta bila
tudi Avguštin in Gundhar. V rokopisu je
med drugim omenjena tudi beseda »misit
dupliterum«. To besedo so razni poklicani
in nepoklicani zgodovinarji napačno razu-
meli in napisali v prevod — misijonar
Dupliter.

Ko to ime beremo, ne moremo razumeti,
kako je prišlo do tako usodne napake. Be-
seda »dupliterum« bo umel vsak začetnik
v latinščini: duplum je dvojno, ite-
rum pa pomeni zopet. Po tem takem
pomeni dupliterum dvakrat zo-
pet. Beseda stare listine pove torej; mi-
sijonarje so zopet v drugič pošiljali. Zgo-
dovinarji so iz tega naredili misijonarja
Dupliterja, ki ga pa nikdar ni bilo. Ta na-
paka se v koroški zgodovini ponavlja že
preko sto let in je vsekakor primerno, da
na to tudi zgodovinarje opozorimo.

NEKAJ O ŽELEZNIŠKEM PROMETU

V slovenskem delu Koroške je predel,
v katerem je železniški promet precej ne-
praktično urejen in se premalo upošteva
potrebe ljudstva. Na to spominjamo zato,
da podpremo težnje kmetov v okolici Pod-
karnosa, ki se že dolgo časa trudijo, da bi
železniška uprava uvedla postajališče med
Celovcem in Grabštajnom. Proga Celovec—
Grabštajn je dolga 11,2 km in je obenem
ena najdaljših v koroškem železniškem
omrežju. Ker je ta proga tik pred Celov-
cem, je razumljivo, da vodi skozi celo
vrsto večjih in manjših naselij. Ljudje iz
Radiš in okoliških vasi se vsekakor upra-
vičeno obračajo na vodstvo železnic, da jim
nekje, vsekakor na najprimernejšem
kraju postavi vsaj majhno postajališče,
da bodo imeli tako boljšo zvezo z mestom.

Spisal Karl Mauser

»Kdaj pa bo, če zdaj ne?« je stegnila je-
zik Jaskova. Videla je, da Rotiji trde bese-
de o Tinetu niso šle do srca.

Prst je močno krvavel in kri je brž uda-
rila skoz obvezo. Rotija se je kar oddahnila
kakor da ji je s krvjo vred otekla tudi
bolečina.

Srpov držaj je bil krvav in tudi vsako
povreslo je bilo lahko spoznati, ki ga je
ovila Rotija.

Ko je Matičovčeva vrgla zadnji snop na
kopicu, se je Rotija oddahnila. K večerji
ni hotela. Da jo preveč boli želodec, se je
izgovorila.

Matičovka je ni silila. »Bova pa drugače
poračunali. Kar jutri pridi.«

»Pelin pij«, je hotela svetovati Jaskova.

»Ga že. Škovinčeva Marjeta mi ga je da-
la. Toda nič ne pomaga.«

»Potlej si tavžentrozhe skuhaj. Te so za
vse dobre«, je vedela Mica.

»Bom poskusila.«

Rotija je odšla naravnost domov. Bala se
je, da ne bi začela vpričo vseh bruhati na
njivi.

Jaskovi bi se koj posvetilo.

»Nobena ne sme še zvedeti. Vsaj zdaj še
ne.«

Rotija je legla brez večerje.

*

Žetev je bila pri kraju, snopi v stogovih.
Strnišča so bila preorana in zasejana z aj-
do in repo.

Rotija je premišljevala, kako bi si ure-

dila življenje. Na Prtovcu se kar ni mogla
videti. Kadarkoli je govorila z Marjeto, bi
se ji najraje izpovedala potlej pa odšla ne-
kam daleč, da bi Prtovčanke ne videle nje-
ne sramote.

»Ko bi Tineta prosila, da bi mi preskrbel
kakšno službo«, jo je nekajkrat zmotila ne-
umna misel, ki pa jo koj odgnala. Ne, tu-
di črke mu ne piše. Naj se kar vlačijo po Kra-
nju s Krevsovim. Vendar jo je bolelo, da
se je niti s karto ne spomni. Vsaj za od-
puščanje naj bi jo prosil. Dovolj hudega ji
je prizadejal.

»Morda, da iz vsega ne bo nič«, ga je
klub zagrenjenosti skušala izgovarjati.

»Vprašal bi pa vendar lahko. Tudi mu-
dilo se mu ni tako, da bi moral koj zginiti
v mesto. Prav nalašč je to storil. Samo,
da se je umaknil.«

Rotija ni mogla preboleti hudega. Strah
jo je bilo bodočnosti. Zdaj bo še šlo nekaj
časa, toda kaj bo potlej? Ali naj leži v
kajži? Ne enega ne bo, ki bi ji kaj po-
stregel.

Marjeta? Ne bo ji odpustila, da je ni
poslušala. Morda je še pogledala ne bo več.
Po pravici. Dobro ji je hotela pa jo je kar
preslišala.

In škovinc? Če se prej sama ne bo
umeknila iz kajže, jo bo sam ven vrgel.
Kam naj gre? Nikogar nima, pod božjim
soncem nikogar.

Rotiji se je hotelo zmešati. Noro je
bilo, toda res. Vsak večer je molila, da bi

ji Bog poslal smrt. Bi bilo vsaj vsega
konec. Vsi bi jo pomilovali in nihče bi ne
mislil, da dva ležita v krsti.

Nič več ni mogla zdržati. Koj tisto ne-
deljo po sv. Lovrencu je šla namesto v Že-
lezniške k maši v Selca in k spovedi. Nazaj
je prišla potešena in nekoliko mirnejša.

»Kar je, je. Po toči ne pomaga zvoniti.
Kar pride, vzemite za pokoro. Vsak otrok
je božji dar.« Tako ji je dejal spovednik,
ko ji je napravil ostro pa dobrotno pri-
digo.

Rotija se je vdala. Še vedno bo otrok
na boljšem, da nima za očeta pijanca. Nič
dobrega bi se ne naučil. Morda ga še po-
znal ne bo.

Le mlačev jo je pričela skrbeti. Delo ni
lahko in na vse strani jo bodo vabili. Od-
reči bo težko, iti pa še težje.

Ko bi šla v Jelovco, se je spomnila neke
noči. Gozdar vedno najema delavke. Ka-
menje tolčejo na novi cesti, prst presejajo,
smrečice presajajo in jase pogozdujejo.
Čez teden so v bajtah na Martinčku, v
soboto pa hodijo domov. Še celo dekleta
z Jamnika hodijo gori. Dobro zaslužijo,
truda pa nimajo veliko. Vsaj toliko ne,
kolikor ga ima ona z dnino. Kamenje lahko
tolčeš sede in trpe samo roke, saj enje
smrečice pa tudi ni težko.

Rotija se je kar oddehnila, ko je prišla
na to misel. Tako bi se prtovskim jezikom
še najboljšo ognila. Vsaj za nekaj časa.
Tudi zaslužila bi toliko, da bi se, ko bo
prišel čas, kako že prerinila. Čez zimo jih
gozdar tudi nekaj rabi, da sušijo storže
in pripravljajo seme. Sama bi se ponudila
samo, da bi ostala gori.

Misel ji je čezdalje bolj godila. Da, delo
na Jelovci, to bi bilo nekaj zanjo. Gozdar
Lovrenc ni slab človek. Dekleta ga zelo
pohvalijo. Nobene preveč ne sili z delom

Med zahtevo velikih in pravico malih

Pod geslom »odkrita odklonitev vseh tajnih pogodb in posebnih dogovorov« se danes dosti kregajo v Parizu o bodočih polnomočnih malih držav v novem svetovnem redu. Popolnoma jasno je, da smo na tem, da si zgradimo najslabšega vseh svetov. Mešetarjenje s politično oblastjo se mora brezpogojno vršiti po načinu drugih temnih poslov tudi v tajnosti. Pogodbe, ki so zgrajene na demokratični podlagi, morajo imeti iz potrebe tudi veliko veljavnost in biti odobrene od svetovnega mnenja. Čeprav so sedanjo konferenco sklicali zato, da sprejmejo skupne sklepe zunanjih ministrov »Štirih«, se niso ogibali, da spravijo demokracijo in javnost v toliko meri v eno, da so sedaj pripustili k debatam odobrov celo poročevalce in mogoče prvič v zgodovini mirovni konferenci sprejeli načelo odločitve potom glasovanja. Ta sestava tajnih zvez med demokracijo in javnostjo je nemogoča dokler leži moč v rokah maloštevilnih držav, ki so poklicane same po sebi na podlagi svoje veličine ali vojaškega, oziroma geopolitičnega pomena k vodstvu. V kolikor preostane odločitve sodobnim demokratičnim konferencam, lahko upamo, da še pravočasno vidimo razvoj mednarodnih ustanov, ki so v stanju, da celo nad največjimi udeleženci zborovanja izvršujejo odgovarjajočo oblast. Na žalost pa se velike države nočejo izpostaviti bilo kateri izgubi oblasti; ali tudi male sile na noben način niso brez nadaljnje pripravljenosti, da sprejmejo samovlado velikih. Tako pride, da so se velesile, ki bi med sabo lahko naredile, kar bi hotele — seveda predpostavljeno, da se med seboj zedinijo — za vodnike manjših skupin sil, ki s svoje strani zahtevajo soglasje velikih »Štirih« kot življenskopotrebno, in odločno protestirajo proti vsaki motnji tega skladnega razmerja med vodečimi velesilami. Logična posledica teh komplikacij je zastoj v vseh pogajanjih, ki točasno ogroža pariško konferenco.

(»The New Statesman and Nation«.)

Obsodbe britanskega vojaškega sodišča

Avstrijca Jožefa Sdouca so obsodili zaradi tatvine koles na dva meseca zapora. — Ruša Iv. Dejagerja so obsodili zaradi posesti ponarejene izkaznice in prijave pod lažnim imenom na tri meseca zapora. — Avstrijko Ano Pajank, ki je potovala brez dovoljenja v zaporni pas in imela ponarejeno izkaznico, so obsodili na 200 šilingov globe. — Zaradi različnih tatvin lastnine zavezniških vojaških sil ter predmetov, katere je zapustil sovražnik, so obsodili Avstrijca Ernst Woschitza na šest mesecev, Avstrijca Josef Mersitza na dvanajst mesecev, Nemca Rudolfa Lübkeja na tri mesece in Nemca Walter Strandta na dva meseca zapora. — Radi nedovoljene posesti radijskih delov, ki je last zasledbenih sil, so obsodili Avstrijca Karla Krassniga in Andreja Krassniga na po 300 šilingov de-

narne kazni. — Radi nedovoljene posesti tovornega avtomobila, ki je last zavezniških sil, katerega sta si na podlagi prevar prisvojila, sta dobila Avstrijca Simon Kanzian sen. osem tednov zapora in 8000 šilingov denarne kazni in Simon Kanzian jun. pet tednov zapora in 2000 šilingov denarne kazni.

Jugoslovana Franc Franič in Ramiš Jarrac, sta vlomila v neko angleško skladišče ter ukradla denar in živila. V naslednji noči sta iz spalnice nekega angleškega podčastnika ukradla denar, čevlje in živila. Obsodili so ju na 18 mesecev zapora. Avstrijec Rudolf Miklautz, ki je oviral policijo pri izvrševanju službe, je bil kaznovan na en mesec zapora.

MALI OGLASI

Sprejemmo kamnoseke in strokovne delavce za kamnolom. Nudimo najboljšo plačo, zelo dobro hrano in prijetno stanovanje. Pišite nam, obiščite nas! — Kamnolom »Niedrist«, Lienz i. Osttirol, Jahnplatz 17. 153

Kupujem odpadke sveč in vsakovrstni čebelni vosek. Franz Siebert, Klagenfurt-Celovec, Stauderhaus. 164

Elektromotor 220/380, 3/4 Kw, dober za vodovodno črpalko, zamenjam za dober radio. Naslov v upravi lista. 165

Kot pomožni delavec iščem službo na malem posestvu. Ponudbe poslati na upravo »Kor. kron.« pod »Pošten«. 166

Soizvedbe:

Iščem Stanka Turk, roj. 9. XI. 1919. v Kranavem; pri vojaki je bil v Belfortu (Francija). Ako je komu kaj znano, naj sporoči materi: Marija Vidmer, Stosau 9, p. Arnoldstein. 167

Vidmar Marija išče Franca Pavlin in njegovo družino (6 otrok — Mici in Elčka sta bili že pri meni v št. Vidu n. Ljublj.; on je bil v službi v Kranju). Ako je komu kaj znano, naj javi na naslov: Marija Vidmer, Stosau 9, p. Arnoldstein. 168

Iščem svojega brata Antona Jerčin, starega 36 let, doma iz Podgorja, občina Zabukovje nad Sevnico, Slovenija. Njegovo zadnje sporočilo je bilo januarja 1945; od tega časa ni več sledu o njem. Bil je v taborišču in njegov naslov je bil: Sachsenhausen-Oranienburg b/Berlin, Block 4, No. 76392. Prosim vse one, ki bi mogli kaj sporočiti o njem, naj to sporoči proti povrnitvi stroškov na naslov: Jerčin Jožef, Dravljje 15, p. št. Jakob v Rož. dol. 169

Slak Matija in Florijan, doma iz Dobrave-Dobrnice na Dolenjskem (zadnje bivališče v okolici Velikovca), naj se takoj pisмено oglasita na naslov: Jože Smolič, Seekirchen 22, p. Seekirchen b. Salzburg. 170

Nemci Heinz Gottschling, Heinrich Geiß in Gustav Ehrenberg, bivši nemški vojaki, ter Vinzenz Zalaznik, brez državljanstva, so ukradli tovorni avtomobil, ki je last za-

vezniških vojaških sil z namenom, da ga prodajo na črni borzi. Vse razen Geiße so obsodili na dve leti ječe. Zadnji je dobil 6 mesecev zapora.

Veljavnost živilskih nakaznic 18. dodelitvene dobe.

Upravičeni so prejeti:	Kruh				Meso		Maščoba		Pš. moka 750 g	Sladkor			Testenine		Koruzni zdrob	
	100 g	200 g	500 g	1000 g	500 g	200 g	140 g	80 g		280 g	560 g	700 g	280 g	420 g	1500 g	750 g
1. Navadni potrošniki N/E/12				10 19					9	3	27				4	
2. Otroci od 6. do 12. leta N/K/6-12				10 19				8	9	3	27		5		4	
3. Otroci od 3. do 6. leta N/Klk/3-6				10 19				9	3	27				6		
4. Otroci do 3. leta K/Klst/0-3			11 20	1				9	3		27		6 7			
5. Delnj samooskrbovalci za maslo nad 12 let TSV B/E				101 110 119				103	127					104		
6. Otroci od 6. do 12. leta TSV B/K/6-12			102	101 110 119				103	127		105			104		
7. Otroci od 3. do 6. leta TSV B/Klk/3-6				101 110				103	127				106			
8. Otroci do 3. leta TSV B/Klst/0-3			111 120	101				103		127			106 107			
9. Delnj samooskrbovalci za meso in mast TSV F+S/E				201 210 219				203	227					204		
10. Otroci od 6. do 12. leta TSV F+S/K/6-12			202	201 210 219				203	227		205			204		
11. Otroci od 3. do 6. leta TSV F+S/Klk/3-6				201 210				203	227				206			
12. Otroci do 3. leta TSV F+S/Klst/0-3			211 220	201				203		227			206 207			
13. Delnj samooskrbovalci za maslo, meso in mast TSV B+F+S/E				301 310 319				303	327					304		
14. Otroci od 6. do 12. leta TSV B+F+S/K/6-12			302	301 310 319				303	327		305			304		
15. Otroci od 3. do 6. leta TSV B+F+S/Klk/3-6				301 310				303	327				306			
16. Otroci do 3. leta TSV B+F+S/Klst/0-3			311 320	301				303		327			306 307			
17. Popolni samooskrbovalci SV/E									401							
18. Popolni samooskrbovalci otroci od 6-12 let SV+K 6-12										401						
19. Otroci od 3-6 let SV/Klk/3-6										401						
20. Otroci do 3 let SV/Klst/0-3											401					
21. Krušna nakaznica za popolne samooskrbovalce				501 502 503 504												
22. Dodatna nakaznica za nameščence							606 604						601 602			
23. Dodatna nakaznica za delavce	721	720	701 713 719	707 715	706 709	704							702 714			
24. Dodatna nakaznica za težke delavce	822		801 807 813 819 820	803 812 818 823	804 812 818 824								802 814			
25. Nakaznica za noseče in doječe matere					901 902 910 911			903	904	905			908 907			

Izdajanje pšenične moke namesto kruha ni dovoljeno. Na stevilčne odrezke za koruzni zdrob, se bo izdajalo polovico koruzne moke in polovico koruznega zdroba. Na stevilčne odrezke označene s 8 E, 8 K in 8 Klk se sme izdajati samo olje za peko. Za otroke do 3 let naj se po možnosti izdaja zdrob in otroška hraniča. Dalje se bo izdajalo na odrezek 810 Sch dodatnih nakaznic za težke delavce 18. dodelitvene dobe 1000 gr stročnic. Na odrezek 805 Sch dodatne nakaznice za težke delavce 18. dodelitvene dobe bodo izdajali 4000 gr krompirja.

in če je katera kak dan bolj narobe, je dovolj, da le malo brnja.

»K njemu stopim«, se je Rotija oklenila misli. »Če me vzame, sem vsaj za nekaj mesecev rešena. Počasi bom sporočila Marjeti kako je z menoj. Morda me bo razumela in se pri Škovincu potegnila zame. Da me le v kajži obdrži, da mi ne bo treba laziti v bolnico. Kar znova je zadihala. Neka doslej neznan slast se ji je sprelila po udih, da ji je srce hitreje utripalo.«

»Mati sem. Otrok raste v meni. Čeprav je iz greha, bo vendar samo moj. Meni bo podoben. Saj je zdaj tako pusto v kajži, ko sem sama. Za očeta mu bo moje trpljenje. Morda bo boljše zanj kot pravi oče.«

Kar lahko se je umirila, ko se je spomnila na Tineta. Ob njem bi tako ne imela življenja. Morda bi jo sčasom še tepel, kakor je njegov oče mater.

»Da, h gozdarju stopim na Martinček.« In začela je moliti, da bi njena pot ne bila zastoj.

Koj drugi dan je šla. Najprej v Dražgoše. Steze ni preveč poznala in bala se je, da bi kje zašla. Od Dražgoš je zavila v goro. Pot je bila dokaj strma in večkrat se je morala odkihavati. Vendar jo je zeleno smrečje kar nekam olajšalo. Glasovi ptičev so se sprenasali med vejami. Največ je bilo siničk, le zdaj pa zdaj je bilo slišati votlo udarjanje žolne, ki je preskušala bolno deblo.

Precej mokra je prišla Rotija na vrh. Ustavila se je in obrisala pot. Daleč za njo je stal v soncu sv. Križ, Prtovč se je samotno naslanjal ob Ratitovec.

»Da bi mi ne bilo treba več iti nazaj,

je zaželela. Čutila je, da se ji noge tresejo.

»Morda me Lovrenc le vzame«, je upala. Še enkrat se je ozrla na Prtovč in šla naprej. Do Kališnika je bila še česta, na Kališniku pa je morala zaviti na stezo.

»Kam pa kam, Rotija?« jo je ustavil znan glas.

»O, ti si Jernej«, je Rotija brž spoznala Marjetinega brata. »Kaj pa počneš todle?«

»Les podiramo za Vehovca, da bo pozimi kaj voziti. Kam pa ti tako sama?«

»Na Martinček za službo vprašat.« Rotiji je bilo nerodno.

»Kaj nisi več v Škovinčevi kajži?« Jernej jo je začudeno gledal.

»Še, toda rada bi tudi v denarju kaj zasluzila. Saj veš, kako je. Samo z moko ne moreš vsega kupiti. Človek pa potrebuje to in ono.«

»Kaj pa Marjeta?« se je Jernej pozanimal za sestro. »Drugo nedeljo kanim priti na Prtovč, če se mi bo dalo. Navadil sem se gmajne, da mi ni več za ljudi.«

Jernej je bil zgovoren.

»Marjeti je kar dobro. Nič ji ne manjka, radi jo imajo in pridna je kakor zmerom.«

»Za Zidarčkovega sem slišal, da je šel v Kranj. Vem, da na Prtovču nobeden ne joka za njim.«

»Že dolgo je, kar je šel. Nič ga ni škoda. Vasi ni bil v čast.« Rotija je zardela in pogledala v tla.

»Zate je nemara še najbolj prav. Marjeta mi je nekaj povedala, da se je za teboj poganjal. Kaj bi ti z njim? S pijancem ni dobro voziti.«

»Saj nisva bila prijatelja«, se je Rotija splašala. »Za menoj je pa res silil.« Bila je v zadregi, da tudi Jernej ve marsikaj.

»Zdaj pa misliš na Martinčku ostati?« je Jernej videl, da ji pogovor o Tinetu ni ljub.

»Najrajše bi, samo če me bo Lovrenc vzel«, je zaskrbelo Rotijo.

»Zakaj pa ne, posebno če misliš še čez zimo ostati in storže sušiti. Takih mu manjka. Pozimi dekleta ne ostajajo rada na planini. Samotno je, posebno če zapade visok sneg. Tedaj je v dolini lepše. Več življenja je spodaj.«

»Jaz bi koj ostala čez zimo. Samote sem navajena, saj sem v kajži tudi vedno sama«, je Rotija začela upati.

»Potlej se bosta pa nemara brž domenila. Močna in pripravna si pa tudi«, jo je pohvalil Jernej.

»Pohiteti moram«, ga je ustavila Rotija. »Do Martinčka je še daleč in preden bom prišla nazaj na Prtovč, vem, da se bo že znočilo.«

»Rado«, ji je Jernej pritrtil. Toda videti je bilo, da bi se še kar menil.

»Pa se nazaj grede oglasi«, jo je vabil. »Radoveden sem, kako bo opravila.«

»Bom«, je obljubila Rotija. »Če le ne bom prepozna.«

»Srečno pot in dobro opravi«, ji je povoščil Jernej, ko je krenila proti Mošenjski planini. Še dolgo je zrl za njo.

»Škoda bi jo bilo za Tineta«, je zamrmral in stopil s poti v gmajno, kjer so se oglašale sekire.

Čez pregreto stezo je švignil gad in se zgubil v listju. Jerneju se ni dalo, da bi stopil za njim in ga končal.

Rotija mu ni šla iz misli. Če bo dobila službo, si bosta blizu.

Nekam s strahom je potrkala Rotija na vrata Lovrenčeve gozdarske koč. Bala se je, da bi s svojo zadrego ne izdala, kako je z njo.

»Naprej«, je zaklical zvoneč moški glas, ki ga je Rotija dobro poznala.

Vstopila je sramežljivo kakor otrok. Kar pri vratih je obstala. Gozdar Lovrenc je sedel pri mizi in nekaj pisal.

»Dober dan voščim.« Rotija se ni vedela kam deti. Najraje bi se umaknila nazaj in zadrlesnila z vrati. Toda gozdar je že vstajal.

»Bog daj dobrega. Kaj pa s tabo, deklíč? Saj si Rotija iz Škovinčeve kajže?«

Gozdar Lovrenc je bil mož, pri štiridesetih letih, z močnimi pristrizhenimi brki, ki so se lepo podajale široki in močni postavi. Že malce posiveli lasje so ga delali še bolj častitljivega kakor je bil. V očeh mu je ležala neka skrita hudomušnost, ki jo je Lovrenc rad pokazal posebno kje na žeganjih. Ljudje so ga radi imeli, čeprav je divjim lovcem močno stopal na prste. Tri je bil že spravil v kranjsko ječo. Še iz Dražgoš enega.

»Zavoljo službe sem prišla, če bi me vzeli. Rada bi kaj zasluzila. Tudi čez zimo bi ostala na planini, če bi vam bilo prav.«

Rotiji je tolklo srce, da se je bala, da ga sliši še gospodar Lovrenc, ki ima včasih opraviti z visokimi gospodi. Če reče gozdar ne, bodo vse sanje podrte.

»Delala bi rada pri nas?« Gozdar jo je meril z očmi in Rotija je samo čakala, kdaj jo bo vprašal, zakaj jo delo v dolini ne veseli več. Pa ni nič takega rekel.

»Dolgčas ti bo«, je že obljubil. Rotija se je skoraj na glas oddahnila.

(Dalje prihodnjic)